

Uchwała Nr IV.33.2019
Rady Gminy Majdan Królewski
z dnia 05 marca 2019 roku

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Majdan Królewski na lata 2019-2029

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.) i art. 16b i 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.), Rada Gminy Majdan Królewski uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Majdan Królewski na lata 2019 – 2029 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Majdan Królewski.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Waldemar Kamiński

Załącznik do uchwały Nr IV.33.2019
Rady Gminy Majdan Królewski
z dnia 05.03.2019r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MAJDAN KRÓLEWSKI
NA LATA 2019 - 2029

I. Wstęp	5
1.1. Podstawy prawne opracowania strategii.	8
1.2. Zgodność strategii z innymi dokumentami planistycznymi.....	10
II. Charakterystyka Gminy Majdan Królewski	14
2.1. Struktura terytorialna.....	14
2.2. Struktura demograficzna	16
2.3. Przyrost naturalny	18
2.4. Zjawisko migracji zewnętrznej i wewnętrznej.....	19
III Infrastruktura polityki społecznej w Gminie Majdan Królewski.....	19
3.1. Oświata.....	20
3.2. Kultura i sport.....	23
3.3. Ochrona zdrowia	24
3.4. Pomoc społeczna	25
3.5. Organizacje pozarządowe	27
IV. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Majdan Królewski według danych OPS	29
4.1. Zjawisko bezrobocia	35
4.2. Zjawisko ubóstwa.....	38
4.2.1. Zjawisko dziedziczenia ubóstwa.....	40
4.3. Zjawisko niepełnosprawności i długotrwałej choroby.....	41
4.3.1. Zjawisko długotrwałej choroby.....	42
4.4. Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	44
4.4.1. Zjawisko wielodzietności.....	46
4.4.2. Zjawisko samotnego wychowywania dzieci	47
4.4.3. Problemy rodzin: opiekuńczo-wychowawcze, uzależnień i przemocy w rodzinie	47
4.5. Zjawisko uzależnień.....	49
4.6. Zjawisko przemocy w rodzinie	50
4.7. Problemy w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.....	52
4.8. Zjawisko bezdomności.....	53
4.9. Zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe	54
4.10. Problemy osób starszych.....	55
4.11. Skala intensywności problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach gminy	56
V. Ankieta OPS „Problemy i potrzeby społeczne mieszkańców gminy Majdan Królewski”	60
I. Informacje o osobach wypełniających ankietę.....	60
1. Wiek uczestników ankiety.....	60
2. Miejsce zamieszkania.....	61
3. Miesięczny dochód netto na osobę w rodzinie.....	62
4. Sytuacja zawodowa.....	63
II. Przynależność do organizacji społecznych.....	64
1. Aktywność społeczna.....	64
2. Rodzaje organizacji.....	65
3. Aktywność działania w organizacjach (zaangażowanie)	66

III. Problemy społeczne występujące w gminie.....	67
1. Istotność problemów społecznych według ankietowanych	67
2. Kontakt ankietowanych z instytucjami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów społecznych	68
3. Instytucje/osoby budzące największe zaufanie w sytuacjach kryzysowych.....	69
4. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych w miejscowościach zamieszkania ankietowanych.....	69
IV. Bariery i szanse rozwoju gminy.....	71
1. Bariery w rozwoju gminy.....	71
2. Szanse rozwoju gminy.....	72
VI. Analiza SWOT Gminy Majdan Królewski.....	73
VII. Cele strategiczne.....	82
7.1. Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych	82
7.2. Wsparcie osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywizacji.....	82
7.3. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych	83
7.4. Doskonalenie systemu profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.....	84
7.5. Wsparcie osób chorych, niepełnosprawnych, starszych.	85
7.6. Podmioty odpowiedzialne za realizację strategii i jej monitoring.	86

I. Wstęp

Jednym z ważniejszych zadań samorządu gminnego jest stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju gospodarczego oraz dążenie do poprawy warunków życia mieszkańców gminy.

Proces zarządzania gminą, w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym. Niezbędna jest diagnoza potrzeb w środowisku lokalnym oraz opracowanie programów działań i ich właściwa realizacja na rzecz zaspokojenia potrzeb, co powinno prowadzić do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. Nr 1508 z późn.zm.) nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, ma w założeniach pełnić rolę schematu integrującego działania poszczególnych uczestników życia społecznego w gminie. Podstawową jej funkcją jest z jednej strony – dostarczanie podmiotom polityki społecznej oraz mieszkańcom informacji o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju infrastruktury społecznej, natomiast z drugiej strony – deklaracją i zobowiązaniem władz gminy do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań.

W tym kontekście strategia wskazuje cele, ich hierarchię, możliwości realizacji tych celów, jak też narzędzia i instrumenty stosowane w procesie wdrażania kolejnych działań. Jest także programem rozwoju, który formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji, ustala hierarchię, podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym. Strategia ma charakter partnersko-społeczny. Określa kierunki i granice działań władz oraz udział innych partnerów.

Opracowana strategia umożliwi wyłonienie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, a kompensować będzie słabe strony i zagrożenia. Pozwoli ona na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, środków finansowych i wiedzy oraz zwiększy szanse na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych ma stanowić podstawę do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w celu poprawy funkcjonowania tej części społeczności lokalnej, która jest zagrożona wykluczeniem. System wsparcia wymaga unowocześnienia w kierunku wzmocnienia aspiracji oraz wydobywania potencjału poszczególnych osób i grup społecznych.

Strategia ta ukierunkowana jest na umożliwienie mieszkańcom harmonijnego rozwoju oraz wyrównywanie szans społecznych mieszkańców poprzez rozwinięcie pracy socjalnej, szerszą współpracę z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi nie tylko w obszarze pomocy społecznej, ale szeroko rozumianej polityki społecznej jak: oświata, kultura, służba zdrowia, wymiar sprawiedliwości. Wskazuje kierunki rozwoju na przyszłość, bazując na doświadczeniach i osiągnięciach wypracowanych na przestrzeni ostatnich lat. Proponuje zmiany konieczne do wprowadzenia aby dostosować lokalną politykę społeczną do wytycznych obowiązujących w regionie, kraju i Unii Europejskiej. Do wdrażania zmian niezbędny jest mocny, aktywny lokalny system społeczny dlatego lokalna polityka społeczna będzie działać na rzecz jego stałego wzmocnienia.

Cele w niej zawarte wynikają z wnikliwie rozeznaczonych potrzeb mieszkańców, uwzględniają potencjał gminy, a ich realizacja znacząco wpłynie na poczucie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców. Będą sprzyjały tworzeniu warunków do zakładania rodzin, ich rozwoju i wypełniania przez nie ważnych społecznie funkcji, oddziałujących na funkcjonowanie całego społeczeństwa.

W najbliższych latach będą się pojawiały nowe oblicza wykluczenia społecznego oraz będzie rosło znaczenie tych, które obecnie dotyczą polskie społeczeństwo w niewielkim zakresie. Można tu wymienić: wykluczenie cyfrowe, wykluczenie energetyczne, wykluczenie ze względu na stan zdrowia, wykluczenie edukacyjne, dziedziczenie ubóstwa, problem integracji cudzoziemców i uchodźców. Polskie społeczeństwo, w tym społeczeństwo gminy Majdan Królewski, zwanej dalej również „gminą”, musi poszukiwać nowych instrumentów, które pozwolą je ograniczać. Nowym wyzwaniem dla polskiego społeczeństwa, w tym mieszkańców gminy będzie konieczność znalezienia rozwiązań dla zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku aktywności zawodowej, podniesienia płacy minimalnej do poziomu gwarantującego życie powyżej granicy ubóstwa, a także dla redukcji liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację i zmiany mentalności społecznej na rzecz troski o środowisko naturalne, w którym żyjemy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Majdan Królewski została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy

Społecznej w Majdanie Królewskim uzyskane w toku bieżącej jego działalności oraz informacji i opinii mieszkańców gminy pozyskanych w przeprowadzonej ankiecie „Badanie jakości życia na terenie Gminy Majdan Królewski”, dane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem oraz rozmów z klientami .

W oparciu o diagnozę została opracowana przez kierownika i pracowników OPS niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Majdan Królewski na lata 2019-2029, zwana dalej „strategią”.

Opracowana strategia będzie w miarę potrzeb aktualizowana i korygowana.

Misją pomocy społecznej na terenie gminy Majdan Królewski jest: „pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudności, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne umiejętności, możliwości i uprawnienia.”

1.1. Podstawy prawne opracowania strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Majdan Królewski na lata 2019 – 2029 jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z :

- ustawą z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2018 r. Dz. U. poz. 1508 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2018r. poz. 1265 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2220 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 554 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.),

- ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 995 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu m.in. ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, wymiaru sprawiedliwości.

Wymienione regulacje prawne są podstawą do realizacji celów strategii zgodnie z zasadą udziału państwa przy jednoczesnym wykorzystaniu zasobów i aktywności społecznej mieszkańców.

1.2. Zgodność strategii z innymi dokumentami planistycznymi.

Skuteczne i efektywne planowanie rozwoju wymaga zachowania spójności i komplementarności przedsięwzięć realizowanych na różnych szczeblach planowania (krajowym, regionalnym, lokalnym). W związku z tym istotne jest poszukiwanie wspólnych celów i kierunków działań na rzecz wielokierunkowego rozwoju. Na arenie międzynarodowej decydujące znaczenie ma *Strategia na rzecz zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020* – przyjęta przez Radę Europejską 17.06.2010 r. (Strategia Europa 2020). Jest nowym, długookresowym programem rozwoju społeczno – gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010 – 2020 (zastąpiła realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską). Nadrzędnym celem Strategii Europa 2020 w zakresie polityki społecznej jest: zwiększenie wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lat do co najmniej 75%, redukcja liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowych granic ubóstwa o 25% .W ramach realizacji celów Strategii Europa 2020 wyodrębnionych zostało siedem inicjatyw przewodnich, w tym wprost do polityki społecznej odnoszą się inicjatywy: Europejska agenda cyfrowa inicjatywa mająca na celu przyspieszenie upowszechnienia szybkiego Internetu i czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego dla gospodarstw domowych i firm. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia: działania mające na celu modernizację rynków pracy, poprzez ułatwienie mobilności pracowników i poszerzania kwalifikacji przez całe życie – w kierunku zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dostosowania popytu i podaży pracy. Europejski program walki z ubóstwem : działania mające na celu zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej , tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były powszechnie dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w społeczeństwie.

Na szczeblu krajowym podstawowym dokumentem planistycznym jest uchwalona we wrześniu 2012 r. „Strategia Rozwoju Kraju 2020”. Dokument ten, określa w obszarze strategicznym III (cel III. Integracja społeczna). Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Zróżnicowanie warunków życia i dochodów w Polsce ma wymiar przestrzenny i charakter terytorialny .W poszczególnych regionach istnieją obszary problemowe, charakteryzujące się niską dostępnością i jakością usług publicznych, ograniczonymi zasobami własnymi

i w konsekwencji niskim potencjałem rozwojowym. Obserwowane są rozpiętości w dostępie do usług publicznych oraz ich jakości efektem jest niski poziom kapitału ludzkiego i społecznego, co powoduje konieczność działań kompensacyjnych ze strony państwa i może utrwalać bierność obywateli. Do podstawowych przyczyn i skutków wykluczenia społecznego należy ubóstwo. W Polsce najbardziej na ryzyko ubóstwa narażeni są bezrobotni, rodziny wielodzietne, rodziny osób niepełnosprawnych, ale także biedni pracujący czyli łatwo zastępowalni pracownicy wykonujący prace niskokwalifikowane, niskopłatne. Za priorytetowy kierunek interwencji publicznej uznano: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych. Za newralgiczny element uznano zapewnienie osobom starszym dostępu do świadczeń zdrowotnych i usług opieki długoterminowej oraz ich aktywizowanie tak by było możliwe zatrzymanie ich na rynku pracy oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym. Ważnym celem do osiągnięcia jest zapewnienie dostępu i określonych usług publicznych oraz ich standaryzacja (badanie jakości i efektywności). Ponieważ dostęp do takich usług (zdrowie, edukacja, kultura, sport, administracja, bezpieczeństwo etc.) istotnie wpływa na potencjalny rozwój obywateli. Strategia Rozwoju kładzie nacisk nie tylko na działania redystrybucyjne, prowadzące do łagodzenia ubóstwa związanego z poziomem dochodów, lecz przede wszystkim na działania aktywizujące.

W obszarze pomocy społecznej w wymiarze krajowym głównym dokumentem strategicznym jest Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 r.). Za główny cel w tej Strategii uznano rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Do jego osiągnięcia wyznaczono pięć celów szczegółowych: wzrost zatrudnienia, wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej, podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Na szczeblu wojewódzkim dokumentem strategicznym jest Strategia Rozwoju Województwa – podkarpackie 2020, w której dla dziedziny działań strategicznych 2: Kapitał ludzki i społeczny za najsłabsze ogniwa uznano między innymi: różnicowanie ekonomiczne oraz ze względu na dostęp do usług publicznych (edukacja, ochrona zdrowia, kultura) pomiędzy miastem a obszarami wiejskimi, niski udział mieszkańców w kształceniu ustawicznym, niski poziom kapitału społecznego wyrażający się niskimi wskaźnikami

zaufania społecznego oraz niedostatecznym poziomem dialogu obywatelskiego, słabą zdolność organizacji pozarządowych do generowania własnych środków finansowych oraz mały udział NGO zatrudniających pracowników, niższe niż w pozostałych regionach średnie wynagrodzenie, jedną z najwyższych w kraju liczbę osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, brak dostatecznej bazy do aktywizacji społecznej mieszkańców województwa. Za najistotniejsze zagrożenia uznano zaś; niekorzystne trendy demograficzne i ekonomiczne, w tym starzenie się społeczeństwa, dalsze ubożenie społeczeństwa i obniżanie się stopy życiowej mieszkańców regionu. Na poziomie powiatu dokumentem strategicznym pozostaje Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2014-2020 w swej treści w Obszarze tematycznym nr 3 – kapitał społeczny, w priorytecie tematycznym 3.3 Opieka zdrowotna, pomoc społeczna (str. 50) wskazano w celach operacyjnych: rozwój i wsparcie pomocy społecznej, wspieranie profilaktyki uzależnień i ich skutków, organizacja grup wsparcia dla osób potrzebujących pomocy i ofiar przemocy w rodzinie, tworzenie warunków do szerokiej współpracy w zakresie opieki i pomocy społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Drugim co do znaczenia w polityce społecznej na szczeblu powiatowym jest Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2017. Misją powiatu w zakresie pomocy społecznej jest powiatowy program działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie wyznaczony w pięciu podstawowych grupach działań :

- 1) pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej,
- 2) rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem,
- 3) pomoc w integracji ze środowiskiem pełnoletnim wychowankom instytucjonalnych i rodzinnych form opieki,
- 4) pomoc osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku,
- 5) doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Majdan Królewski na lata 2014 – 2022 w celu strategicznym 8 – System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej cel operacyjny 8.2 - Wsparcie systemu pomocy społecznej (str. 46) zawiera zadania do realizacji określone do roku 2022 między innymi: rozwijanie aktywnych form pomocy skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych, wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, prowadzące do utrzymania dzieci w rodzinie, pomoc osobom, rodzinom (w tym dzieciom i młodzieży w szkołach) w zapewnieniu warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i prawami w tym poprzez zapewnienie 1 gorącego

posiłku dziennie, zakupu produktów na jego przygotowanie, wsparcie finansowe , wspieranie działań zmierzających do szeroko rozumianej integracji rodzin ze środowiskiem, w tym aktywizacji środowiska lokalnego na rzecz wspólnych działań z rodzinami dysfunkcyjnymi: budowanie sprawnego systemu wsparcia dla osób i dzieci z rodzin z problemem uzależnień i przemocy; tworzenie możliwości do kompleksowej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej oraz integracji ze środowiskiem osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych starszych ;poszukiwanie innych niż instytucjonalne form pomocy i opieki (wolontariat, grupy wsparcia, pobudzanie nieformalnych więzi w środowisku lokalnym); wspieranie działań na rzecz utworzenia placówek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, starszych, chorych.

Efektom realizacji strategii ma być poprawa jakości życia mieszkańców w tym zapobieganie wykluczeniu społecznemu, zwiększenie potencjału rozwoju, rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

II. Charakterystyka Gminy Majdan Królewski

2.1. Struktura terytorialna

Gmina Majdan Królewski położona jest w południowo-wschodniej Polsce, w północno-zachodniej części Województwa Podkarpackiego, Kotlinie Sandomierskiej, w całości w Puszczy Sandomierskiej, powiecie kolbuszowskim. Powiat zajmuje powierzchnię 774 km²; Gmina Majdan Królewski zajmuje obszar 155,8 km², co stanowi 20% powierzchni powiatu. Jest jedną z sześciu gmin, a drugą co do wielkości, powiatu kolbuszowskiego. Sąsiaduje z gminami: Cmolas, Dzikowiec (powiat kolbuszowski), Bojanów (powiat stalowowolski), Nowa Dęba i Baranów Sandomierski (powiat tarnobrzeski). Gmina ma dogodne położenie komunikacyjne, leży przy drodze krajowej Rzeszów-Radom. Najbliższe miasto Nowa Dęba oddalone jest o 8 km, miasto powiatowe Kolbuszowa o 16 km, a o 24 km odległy jest Tarnobrzeg (niegdyś miasto wojewódzkie). Jej największym bogactwem są lasy Puszczy Sandomierskiej, które zajmują 39, 5% powierzchni gminy. Profil gminy nadal nie ulega zmianom i ma charakter rolniczy. Z działalności pozarolniczej znaczącą rolę odgrywa handel i usługi, nie rozwija się przemysł.

Tabela 1 Dane o otaczających nas gminach powiatu kolbuszowskiego.

Gmina	Powierzchnia w km ²	Liczba mieszkańców			Liczba sołectw
		2015	2016	2017	
Miasto i Gmina Kolbuszowa	171,5	24 891	24 827	24 796	14+miasto
Gmina Majdan Królewski	155,8	9 878	9 875	9 858	7
Gmina Cmolas	134,0	8 122	8 122	8 085	10
Gmina Raniżów	96,8	7 098	7 069	7 076	8
Gmina Dzikowiec	121,6	6 492	6 514	6 509	9
Gmina Niwiska	95,0	6 032	6 065	6 044	9
Ogółem powiat kolbuszowski	774,7	62 513	62 472	62 368	57+miasto

Źródło: www.stat.gov.pl

W skład gminy wchodzi 7 miejscowości:

1. Majdan Królewski (siedziba gminy)
2. Krzątka
3. Brzostowa Góra
4. Huta Komorowska
5. Komorów
6. Wola Rusinowska
7. Rusinów

Mapa 1 Gmina Majdan Królewski.

2.2. Struktura demograficzna

Gmina Majdan Królewski pod względem gęstości zaludnienia plasuje się na czwartym miejscu w powiecie kolbuszowskim. Przeciętna gęstość zaludnienia w kraju wynosi 122 osoby na km². W województwie podkarpackim na 1 km² przypada statystycznie 118 osób, w powiecie kolbuszowskim 79 osób, a w Gminie Majdan Królewski 62 osoby. Całość gminy to obszar wiejski, w powiecie 85% mieszkańców mieszka na wsi.

Liczba ludności gminy Majdan Królewski na przestrzeni lat 2015-2017 praktycznie nie ulega zmianom. Procentowy udział poszczególnych kategorii wiekowych także nie ulega znaczącej zmianie i wynosi: 19 % ogółu mieszkańców gminy stanowią dzieci i młodzież w wieku od 0-17 lat, w powiecie wskaźnik ten jest podobny i wynosi 18,35% , ponad połowa tj.64,6 % ogółu mieszkańców gminy stanowią osoby w wieku aktywności zawodowej, w powiecie wskaźnik ten wynosi 64,1% ; osoby w wieku emerytalnym stanowią 16,4% ogółu mieszkańców gminy dla powiatu wskaźnik ten wynosi 17,6% . Od 2007 r. wskaźnik ten wzrósł o 6,4% i nadal ma tendencję wzrostową.

Tabela 2 Zróżnicowanie mieszkańców gminy ze względu na płeć i wiek.

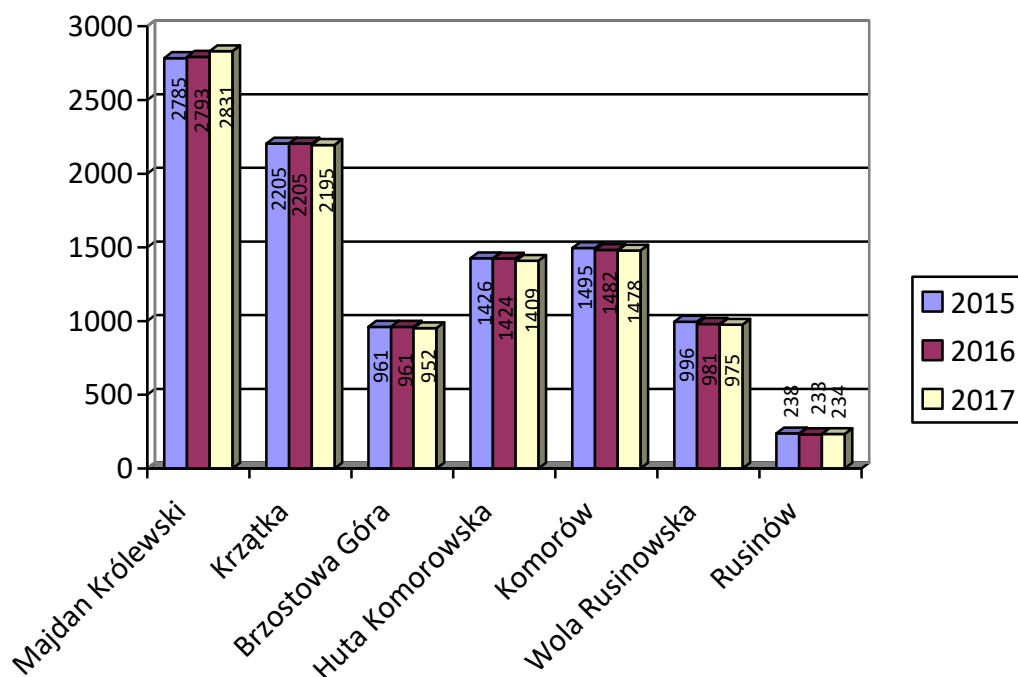
Wiek	Płeć					
	2015		2016		2017	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
0-17	931	989	906	972	897	973
18-59K	2 917	x	2 966	x	2 961	x
18-64M	x	3 431	x	3 417	x	3 417
60 i 60 + K	1 051	x	1 052	x	1 060	x
65 i 65 + M	x	559	x	562	x	562
Ogółem	4 899	4 979	4 924	4 951	4 918	4 952

Źródło: ocena zasobów pomocy społecznej.

W analizowanych latach 2015-2017 w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym liczba kobiet i mężczyzn jest zbliżona. W wieku emerytalnym następują negatywne tendencje w stosunku do żywotności mężczyzn na 100 kobiet przypada 53 mężczyzn .

Obciążenie demograficzne gminy Majdan Królewski (czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) nieznacznie odbiega od średniej dla całego powiatu kolbuszowskiego i stanowi w 2017 r. 55,6 osoby (dla powiatu wynosi 61,6 osoby; a dla województwa 56,7 osoby). Z powyższych danych wynika, iż społeczeństwo gminy Majdan Królewski jest statystycznie młodsze od całości społeczeństwa zamieszkującego powiat kolbuszowski, ale starsze w porównaniu do ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego. Odsetek osób w wieku produkcyjnym w kraju jednak maleje; według danych GUS i EUROSTAT w okresie 2010-2015 następował umiarkowany wzrost proporcji ludzi starszych do liczby osób w wieku produkcyjnym. Po roku 2015 proces ten znacznie przyspieszy. W 2030 r. na 1 osobę starszą będzie przypadać półtorej osoby w wieku produkcyjnym.

Rysunek 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach.

- 2015r.ogółem mieszkańców gminy: 10106 osób,
- 2016r.ogółem mieszkańców gminy: 10079 osób,
- 2017r.ogółem mieszkańców gminy: 10074 osób,

Źródło: USC Majdan Królewski; stan na 31 grudnia każdego podanego roku.

Liczba mieszkańców gminy na przestrzeni lat 2015-2017 praktycznie nie uległa zmianom; nastąpił minimalny ich wzrost i to tylko w – Majdanie Królewskim. W pozostałych miejscowościach nastąpił nieznaczny spadek.

2.3. Przyrost naturalny

Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Majdan Królewski

Rok	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
2015	77	82	-5
2016	93	98	-5
2017	100	103	-3

Źródło: GUS Rzeszów.

Spadek przyrostu naturalnego spowodowany jest dalszym starzeniem się społeczeństwa, słabą urbanizacją gminy, brakiem dostępu do dóbr kultury, ciekawych możliwości spędzania czasu wolnego, brakiem zakładów pracy na terenie gminy co powoduje migrację młodych ludzi do większych ośrodków miejskich bądź coraz rzadziej wyjazdów za granicę. Znacznie wzrosła także liczba zgonów w porównaniu w latach 2007 – 2009 nastąpiło 235 zgonów, w latach 2015 - 2017 liczba zgonów wzrosła o 17% do 283. Odroczeniu ulegają także decyzje o założeniu rodziny (pada liczba zawieranych małżeństw) i posiadaniu dzieci (wzrost urodzeń pozamałżeńskich), nastąpił trwały spadek dzietności rodzin.

Miejscowości naszej gminy nie mogą konkurować z dużymi ośrodkami miejskimi pod względem dostępu do miejsc pracy, dóbr kultury, możliwości ciekawego spędzania czasu wolnego, różnorodności instytucji opieki nad dzieckiem : żłobków, przedszkoli, świetlic, opiekunów dziennych itp. Obserwowane zmiany na terenie naszej gminy są tożsame ze zmianami demograficznymi obserwowanymi w kraju. Trwający proces starzenia się ludności będący wynikiem wydłużenia trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności.

2.4. Zjawisko migracji zewnętrznej i wewnętrznej

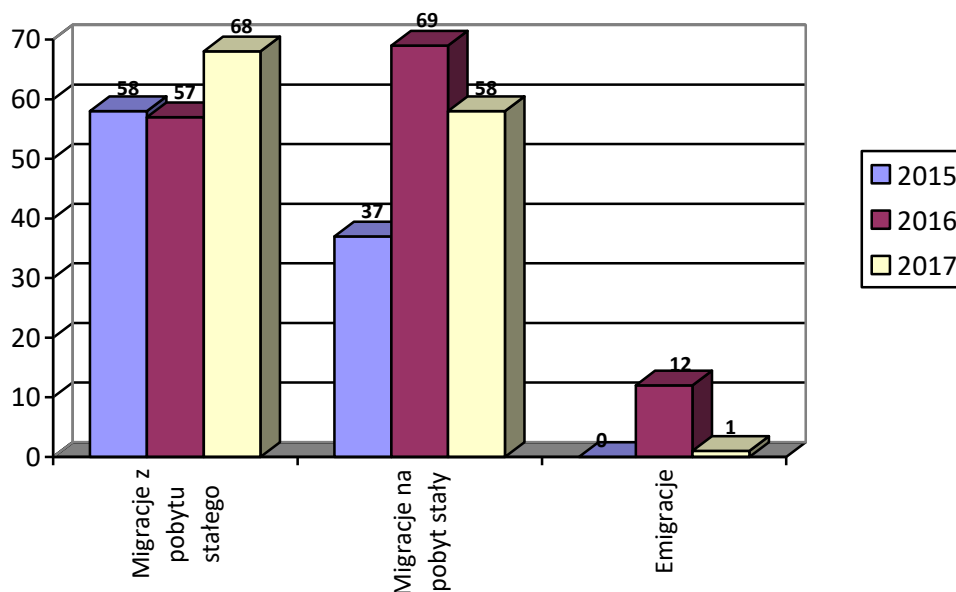
Rysunek

2

Migracje

ludności

gminy

Źródło: GUS Rzeszów 2018r.

Ubytek liczby mieszkańców kraju za rok 2017 w porównaniu do roku 2016 nastąpił w 1 497 gminach (cała zbiorowość to 2 478 jednostek). Liczba mieszkańców nie uległa zmianie w 26 jednostkach. Do miast o największym przyroście mieszkańców zaliczony został Rzeszów. Należy podkreślić, że kierunek zmian liczby ludności w miastach i na wsi jest niezmienny, tj. od końca lat 90 ub. wieku liczba ludności maleje w miastach i rośnie na wsi szczególnie w gminach podmiejskich skupionych wobec dużych miast. W skali województwa liczba ludności zmniejszyła się nieznacznie (w roku 2017 o 168 osób). Obecnie przeważają migracje wewnątrz województwa. W powiecie kolbuszowskim w ostatnich latach liczba mieszkańców nieznacznie spada. W 2016 r. powiat zamieszkiwało 62 472 osoby, a na koniec 2017r. liczba ta spadła do 62 401 osób. W gminie Majdan Królewski nie będącej obrzeżem dużego miasta liczba mieszkańców od kilku lat praktycznie nie ulega zmianom. Coraz mniej mieszkańców decyduje się na stały wyjazd za granicę kraju, a obecnie od 2016r. obserwuje się coraz częstsze powroty. Obecnie obserwuje się migrację wewnętrzną do dużych miast. Saldo migracji za 2015 r. dla gminy wynosi: - 21, za 2016r.: - 12, za 2017r.: - 8.

Przyczynami migracji są: poprawa warunków życia, znalezienie pracy, zawarcie małżeństwa. Wciąż nie ma dowodów wskazujących na masowe przekształcenie się migracji czasowych w osiedleńcze.

Jak podaje GUS migracje w Polsce są silnie zróżnicowane regionalnie. Polska południowo-wschodnia (w tym nasze województwo) dominuje wyraźnie na migracyjnej mapie Polski. W tym obszarze szczególnie na terenach wiejskich ubytek osób poniżej 30 roku życia sięga często 20-25% lokalnej populacji w tym wieku. Trudno ustalić rozmiar migracji szczególnie jeśli są to wyjazdy krótkie do prac sezonowych. Plusem krótkiej migracji jest przenoszenie doświadczeń migracyjnych na grunt krajowy (może poprawić się efektywność alokacji zasobów pracy i elastyczność krajowego rynku pracy).

Obecnie zahamowaniu uległ trend emigracji zarobkowej za granicę którego szczyt nastąpił po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, poprzez otwarcie dla nas wielu rynków pracy wzmogło się zjawisko przenoszenia „centrum interesów życiowych” do krajów nowego osiedlenia, co powodowało oderwanie się emigrującej ludności od własnych korzeni. Proces ten ma duży wpływ na struktury demograficzne w przyszłości i będzie stanowił trudne wyzwanie dla polityki regionu. W 2016r. z zagranicy powróciło na pobyt 14 osób, 2 osoby wymeldowały się w związku z wyjazdem za granicę, w 2017 r. - 3 osoby powróciły z zagranicy, 1 osoba wymeldowała się w związku z wyjazdem za granicę. Trudno oszacować na terenie gminy migrację zarobkową na krótki okres ponieważ nie jest ona w żaden sposób ewidencjonowana. Jedyne dane na ten temat pochodzą z USC oraz od pracowników socjalnych (rozeznanie w terenie).

Na terenie gminy występuje także migracja do dużych miast, ośrodków przemysłowych szczególnie młodzieży bezpośrednio po ukończeniu nauki, co znacząco wpływa na dalszy rozwój powiatu i gminy a w konsekwencji może doprowadzić do wyludnienia tego obszaru i pozostania na nim mieszkańców w wieku poprodukcyjnym co zablokuje dalszy rozwój regionu.

III Infrastruktura polityki społecznej w Gminie Majdan Królewski

3.1. Oświata

Na terenie Gminy Majdan Królewski funkcjonuje dziewięć placówek oświatowych. Wszystkie te placówki są jednostkami publicznymi, realizują zadania określone w ustawie Prawo oświatowe. Zapewniają możliwość kształcenia wszystkim uczniom, także tym z dysfunkcjami.

Jedno przedszkole w Majdanie Królewskim z dwoma oddziałami na 50 miejsc (prowadzone przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Gminie Majdan

Królewski „Lokomotywa”), jeden punkt przedszkolny w Krzątce na 25 miejsc. Siedem szkół podstawowych w: Majdanie Królewskim ul. Jagiellońska i os. Podlasek, Hucie Komorowskiej, Komorowie, Brzostowej Górze, Krzątce, Klatkach i Woli Rusinowskiej. W tym dwie szkoły podstawowe prowadzone przez Stowarzyszenia: w Brzostowej Górze przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Gminie Majdan Królewski „Lokomotywa” i w Klatkach przez Stowarzyszenie Przyjaciół Publicznej Szkoły Podstawowej w Klatkach „Nasza Szkoła”. Szkoły zapewniają realizację obowiązku kształcenia na poziomie podstawowym. Brak jest żłobka i szkoły średniej. Baza lokalowa szkół jest sukcesywnie remontowana, poprawie ulega także ich baza rekreacyjno-sportowa. W każdej ze szkół znajduje się stołówka bądź wyznaczone miejsce do wydawania posiłków. W Majdanie Królewskim działa także świetlica. Pod względem liczby szkół Gmina Majdan Królewski nie odbiega od innych gmin powiatu kolbuszowskiego. Szkoły poprzez swą działalność dążą do zmniejszenia różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju. Dbają także o utrzymanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach. Roztaczają także opiekę nad uczniami pozostającymi w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, pozostając w stałym kontakcie z ośrodkiem pomocy społecznej, biorąc czynny udział w grupach roboczych powoływanych w procedurze „Niebieskiej Karty”. Działają także na rzecz tworzenia sprzyjających warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz wpływają na kształtowanie (szczególnie na terenach wiejskich) aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego.

Tabela 4 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjum.

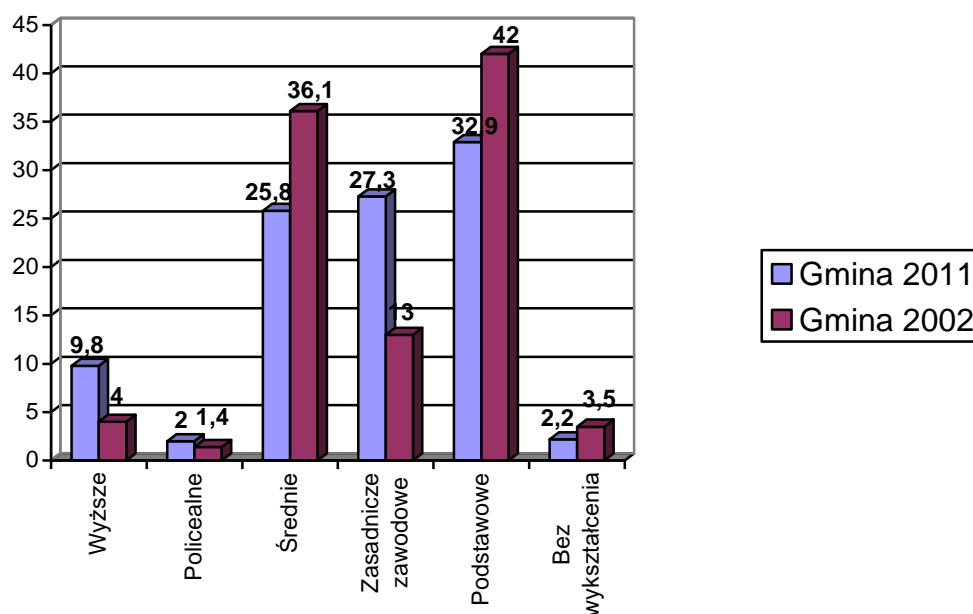
Szkoła	Rok szkolny		
	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Majdan Królewski	213	212	249
Komorów	115	108	117
Huta Komorowska	91	83	85
Brzostowa Góra	57	54	73
Krzątka	97	89	102
Krzątka Punkt Przedszkolny	17	25	20
Klatki	70	75	82
Wola Rusinowska	76	74	80

Gimnazjum w Majdanie Królewskim	297	283	201
Ogółem	1033	1003	1009

Źródło: UG Majdan Królewski 2018 r.

Liczby uczniów szkół podstawowych podane w tabeli nie są całkowicie miarodajne ponieważ część dzieci „pięciolatek” powtarza klasę „0”. Faktycznie liczba uczniów w szkołach podstawowych od kilku lat ma tendencję spadkową. Obecnie trwa reforma systemu edukacji, w tym wygaszanie gimnazjum, lecz mimo iż kolejne roczniki pozostają w szkołach podstawowych (zamiast uczęszczać do gimnazjum) liczby uczniów w tych szkołach nie ulega znaczącym zmianom. Spadek liczby urodzeń, migracja będą nadal powodować spadek liczby uczniów w szkołach co w konsekwencji prowadzi do trudności w utrzymaniu placówek oświatowych i generuje znaczne deficyty środków po stronie gminy.

Rysunek 3 Struktura wykształcenia mieszkańców gminy.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne 2002 r. i 2011 r.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy odbiega nieznacznie na naszą niekorzyść od danych dla całego powiatu kolbuszowskiego. Społeczeństwo gminy jest słabiej wykształcone na tle całego powiatu, poziom wykształcenia jest także znacznie niższy niż w województwie. Porównując dane ze spisu powszechnego z lat 2002 i 2011 wyraźnie zaznacza się trend podnoszenia wykształcenia przez mieszkańców gminy. Liczba osób z

wyższym wykształceniem wzrosła z 4% do 9,8%, wzrosła także liczba osób z wykształceniem zawodowym z 13 % do 27,3%. Spadek nastąpił natomiast w liczbie osób z wykształceniem średnim z 36,1% do 25,8% oraz podstawowym z 42% do 32,9% i bez wykształcenia podstawowego z 3,5% na 2,2%. Wobec tego zauważyć należy że na terenie powiatu (w tym także powiatów ościennych, w których kształcą się młodzież z terenu gminy) jest dostosowany do potrzeb pracodawców, którzy obecnie poszukują pracowników posiadających fachowe kwalifikacje, ale nie związane z wysokim poziomem wykształcenia. Klienci pomocy społecznej w latach 2015 – 2017 legitymowali się: 41% posiadaniem wykształcenia zawodowego, 35% wykształceniem podstawowym w tym niepełnym podstawowym, 19% wykształceniem średnim, 5% wykształceniem wyższym.

3.2. Kultura i sport

Znaczny udział w kształtowaniu życia społecznego mają placówki prowadzące działalność w zakresie rozpowszechniania kultury. Działalność kulturalno-oświatowa wpływa znacząco na rozwój społeczeństwa kreatywnego, zaangażowanego we wspólne działania, świadomego własnych oczekiwań. Szeroko rozumiana działalność upowszechniania kultury odgrywa decydującą rolę w kształtowaniu postaw społecznych na terenie gminy.

Na terenie gminy działania w tym zakresie podejmuje Gminny Ośrodek kultury w Majdanie Królewskim. Jednostka ta jest instytucją powołaną do upowszechniania kultury na terenie gminy poprzez różne formy działalności określone w statucie. Zadania te realizuje poprzez różnorodne formy edukacji kulturowej w tym: organizowanie imprez kulturowych i artystycznych, okolicznościowych, obrzędowych. Zatrudniając 3 osoby na pełny etat i 1 osoba na pół etatu, instruktorzy prowadzą zajęcia dla dzieci: plastyczne, wokalne, taneczne, rzeźbiarskie. Na terenie gminy wydatki na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca nakładały się następująco:

Tabela 5 Wydatki na kulturę w Gminie Majdan Królewski

Rok	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	Liczba mieszkańców	Wydatki gminy ogółem	Wydatki na jednego mieszkańca w zł
2015	542 400	10 090	26 722 258	53,76
2016	663 500	10 061	31 245 980	65,95
2017	634 000	10 052	43 885 028	63,08

Źródło: Urząd Gminy Majdan Królewski.

Wydatki na kulturę w gminie Majdan Królewski stanowią w 2015r. - 2,03% ,w 2016r,-2,13% a w 2017 r. - 1,45% w całości wydatków gminy. Proporcja tych wydatków znacznie odbiega od średnich wydatków na ten cel w kraju, które średnio stanowią 3,22% ogólnych wydatków budżetów samorządowych. Wydatki powiatu kolbuszowskiego na ten cel stanowią średnio 3,4% wydatków ogółem.

Na kształtowanie wydarzeń kulturowych, integrowanie społeczności znaczący wpływ na terenie gminy mają koła gospodyń wiejskich działające w poszczególnych miejscowościach gminy, a także coraz prężniej działające przy parafiach organizacje kościelne oraz stowarzyszenia (w tym prowadzące dwie szkoły podstawowe i przedszkole).

Różnią się między województwami wskaźniki upowszechniania kultury. Nadal na terenie kraju na 1 bibliotekę przypada 3,7 tys. mieszkańców, podczas gdy w województwie podkarpackim 2,8 tys., a w gminie Majdan Królewski 2,5 tys. mieszkańców. Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Majdanie Królewskim oraz jej filia w Krzątce i dwa punkty wypożyczania książek w Szkole Podstawowej w Komorowie i w Szkole Podstawowej w Majdanie Królewskim os. Podlasek. Łącznie zatrudnione do obsługi bibliotek to 2 i ½ etatu. Księgozbiór biblioteki liczy obecnie 41 520 wolumenów. Biblioteka świadczy nieodpłatne podstawowe usługi informacyjne, w tym dostęp do Internetu i prasy. W punktach bibliotecznych i fili możliwe jest tylko wypożyczanie książek, które są wymieniane z główną biblioteką.

W gminie Majdan Królewski są wspomagane finansowo działające w formie stowarzyszeń cztery kluby sportowe, które przyczyniają się do rozwoju sportu. Systematycznie też tworzone są warunki do rozwoju sprawności fizycznej mieszkańców w tym dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację sal gimnastycznych, boisk sportowych, placów zabaw dla dzieci. W okresie zimowym gmina Majdan Królewski prowadzi także lodowisko, które jest dostępne dla wszystkich mieszkańców. Wydatki na sport stanowią w 2015 r.- 0,4% ogółu wydatków gminy, w 2016 r. - 0,3% , a w 2017 r. - 1,27%.

3.3. Ochrona zdrowia

Podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy zapewniają dwie przychodnie. Jedną placówką to Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Majdanie Królewskim, działający na podstawie statutu zatwierdzonego przez Radę Gminy. Organem

doradczym dla ww. zakładu jest – Rada Społeczna. W zakładzie zatrudnieni są lekarze różnych specjalności w zależności od potrzeb. Obecnie oprócz lekarzy rodzinnych przyjmują także pediatra, ginekolog położnik, reumatolog, lekarz chorób wewnętrznych, stomatolog. Opiekę nad pacjentem sprawują także pielęgniarki środowiskowe i pediatryczne, położna, fizjoterapeuci, pielęgniarka do spraw szczepień, pielęgniarka zabiegowa.

Druga placówka zarejestrowana w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nr 157/ 2015 (4788) – pod pozycją 211689 to Centrum Medyczne BMS Majdan Królewski Spółka Komandytowa, świadczy usługi opieki zdrowotnej (zarówno dla osób ubezpieczonych jak i chcących uzyskać poradę prywatnie) w zakresie porad: lekarzy rodzinnych, lekarzy pediatrów, stomatologa, a także skorzystać z gabinetu zabiegowego, gabinetu szczepień, gabinetów fizjoterapeutycznych. BMS oferuje także objęcie opieką pielęgniarską i położnej.

Wyzwaniem służby zdrowia na terenie gminy jest profilaktyka szczególnie w obliczu starzejącego się społeczeństwa. Polskę na tle Unii Europejskiej bardzo negatywnie odróżnia wyższa o 70% od średniej unijnej umieralność mężczyzn w wieku 30-59 lat, która najczęściej jest następstwem chorób układu krążenia (50%); drugą przyczyną zgonów są nowotwory złośliwe (25%); trzecią wypadki komunikacyjne (11,2%). W grupie kobiet największa umieralność panuje z powodu raka szyjki macicy – o 120% wyższa od średniego poziomu Unii Europejskiej. Słabo jest rozwinięta profilaktyka. Raport Polska 2030 prognozuje, iż w 2030 r. w Polsce będzie ponad 2 mln osób powyżej 80 roku życia. Dane te wprost obrazują stan w tym zakresie na terenie gminy gdzie zgony spowodowane chorobami układu krążenia stanowią 55,9 % ogółu zgonów, w woj. podkarpackim 53,4% ogółu zgonów, w kraju 45,75. Z powodu nowotworu na terenie gminy umiera 20,5% osób w woj. podkarpackim 23,5%, w kraju 26,5% (dane GUS). Służba zdrowia musi podjąć trud przygotowania odpowiednich działań pomocowych dla osób starszych: pielęgniarki środowiskowe, gerontolodzy, rehabilitanci, którzy zniwelują te negatywne zjawiska narastające w dłuższym okresie czasowym.

3.4. Pomoc społeczna

Ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. reguluje szereg zadań dotyczących pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania najsłabszych grup społecznych. Zadania w tym zakresie na szczeblu gminy realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Majdanie Królewskim (OPS). W wykonywaniu ustawowych zadań OPS współpracuje z innymi

placówkami o charakterze społecznym. Konieczny staje się rozwój usług poradnictwa: prawnego, psychologicznego, wyspecjalizowanych terapii, a przede wszystkim pracy socjalnej.

OPS realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej jako zadania własne gminy zarówno o charakterze fakultatywnym jak i obowiązkowym oraz zadania zlecone gminie. Zadania realizowane są na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o funduszu alimentacyjnym, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, programy celowe na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Obecnie następuje stały wzrost zadań przekazywanych do realizacji OPS co przy bardzo częstych zmianach przepisów stanowi trudne wyzwanie. W OPS zatrudnionych jest obecnie 12 osób, w tym: kierownik, główna księgowa, 5 specjalistów pracy socjalnej, którzy realizują pracę w terenie, 2 starszych inspektorów do spraw świadczeń rodzinnych 1 inspektor do spraw świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego, 1 starszy referent realizujący sprawy funduszu alimentacyjnego, 1 asystent rodziny, 3 opiekunki świadczące usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania u osób starszych, niepełnosprawnych. Ponadto osoby do świadczenia usług opiekuńczych zatrudniane są w razie bieżących potrzeb na umowy zlecenia.

Pomoc społeczna jest jedną z wielu dziedzin współtworzących rzeczywistość społeczną. Jest działalnością instytucji państwowych i społecznych, która umożliwia i ułatwia zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom niezdolnym do czynienia tego samodzielnie. Dla pomocy społecznej nie jest sprawą najistotniejszą przyczyna tego, że członek społeczeństwa bądź rodzina nie może zaspokoić swoich potrzeb. Jest to natomiast sygnał do podjęcia działań, ponieważ w przypadku niedostosowania społecznego, choroby, problemów, gdy człowiek nie daje sobie rady, konieczne jest udzielenie mu pomocy z zewnątrz.

Działania pracowników OPS mają na celu nie tylko łagodzenie trudnych sytuacji materialnych klientów pomocy społecznej, ale głównym ich celem jest usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze społecznej czy psychicznej.

Oslabienie więzi rodzinnych i sąsiedzkich, anonimowość relacji międzyludzkich powoduje osłabienie kapitału społecznego jako czynnika wspólnego działania i kontroli społecznej.

3.5. Organizacje pozarządowe

Poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej zależy głównie od działalności rządu i władz centralnych, lecz przede wszystkim od podmiotów lokalnych, od działań samorządów. Organizacje pozarządowe jak dotąd na terenie gminy nie stały się jeszcze partnerami samorządu, występują liczne trudności w nawiązaniu i utrzymaniu współpracy pomiędzy samorządem a sektorem pozarządowym. Samorząd próbuje zachęcać sektor pozarządowy do zaangażowania w kreowaniu rozwoju gminy. Samorząd ściśle współpracuje ze stowarzyszeniami prowadzącymi szkoły podstawowe i przedszkole. Obecnie współpraca ta podąża utartym szlakiem i nie owocuje nowymi inicjatywami.

Przedmiotem działań samorządów i lokalnych organizacji pozarządowych w ramach lokalnej polityki społecznej mogą być: masowa skala problemów społecznych jak starzenie się społeczeństwa i problemy z opieką nad osobami samotnymi, starszymi i chorymi, zapewnienie różnorodnych form opieki nad dziećmi w wieku 0-3 lat, przedszkolnym i szkolnym, pogłębiające się zróżnicowania regionalne w warunkach i poziomie życia ludności,

Na terenie gminy działają coraz liczniej organizacje pozarządowe :

1. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wola Rusinowska Nasza Wola w Woli Rusinowskiej,
2. OSP w Majdanie Królewskim,
3. OSP w Komorowie,
4. OSP w Hucie Komorowskiej,
5. OSP w Rusinowie,
6. OSP w Brzostowej Górze,
7. OSP w Woli Rusinowskiej,
8. OSP w Krzątce,
9. Koło Terenowe Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków w Majdanie Królewskim,
10. Towarzystwo Przyjaciół Huty Komorowskiej w Hucie Komorowskiej – Klub Sportowy „Korzeń”,
11. Klub Sportowy LZS Krzątka,
12. Moja Mała Ojczyzna Komorów w Komorowie,
13. Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny Szczęśliwa Rodzina w Majdanie Królewskim,
14. Stowarzyszenie "Wszyscy Razem" w Krzątce,
15. Towarzystwo Przyjaciół Majdańszczyzny,
16. Fundacja im. Księdza Kardynała Adama Kozłowieckiego SJ "SERCE BEZ GRANIC",
17. Stowarzyszenie Sympatyków Piłki Nożnej w Majdanie Królewskim – Klub Sportowy „Korona”,
18. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej i Sportu „Błękitni Komorów”,

19. Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Gminie Majdan Królewski
„LOKOMOTYWA”,
20. Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Klatkach „NASZA SZKOŁA”,
Na terenie wsi działają także Koła Gospodyń Wiejskich.

IV. Diagnoza problemów społecznych w gminie Majdan Królewski według danych OPS

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Ustawa o pomocy społecznej określa także powody w związku z którymi udziela się osobom i rodzinom pomocy społecznej, są to: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Często zdarza się, że wobec jednej osoby lub rodziny następuje zbieg różnych niekorzystnych okoliczności degradujących moralnie i materialnie.

W związku z koniecznością realizacji zadań postawianych przed pomocą społeczną, zarówno na poziomie lokalnym jak i na poziomie rodziny i jednostki, a także koniecznością wypracowania najbardziej adekwatnych form pomocy, niezbędne jest jak najbardziej wnikliwe diagnozowanie problemów w skali gminy, opracowanie założeń do lokalnej polityki społecznej, programów działań, przystosowanie istniejącej infrastruktury pomocowej do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz do wspomaganie mechanizmów przystosowania społecznego.

Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy została dokonana w oparciu o źródła informacji pochodzące z Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej, Urzędu Gminy w Majdanie Królewskim, własnej sprawozdawczości OPS, informacji z instytucji współpracujących, analizy wywiadów środowiskowych, ankiety przeprowadzonej w 2018 r. pt. „Badanie jakości życia na terenie Gminy Majdan Królewski”.

Tabela 6 Charakterystyka osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej OPS w latach 2015-2017.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Rodziny ogółem	436	474	340	1551	1495	1090
O liczbie osób w rodzinie: 1	109	135	119	109	135	119
2	37	43	38	74	128	76
3	45	63	27	135	189	81
4	94	91	46	376	364	184
5	68	79	67	340	395	335
6 i więcej	83	42	43	517	284	295
Rodziny z dziećmi ogółem	179	263	159	892	1152	746
O liczbie dzieci: 1	48	105	33	204	360	130
2	68	88	56	310	381	264
3	41	44	47	218	235	210
4	15	19	14	101	116	81
5	3	2	7	24	16	43
6	3	5	2	26	44	18
7 i więcej	1	0	0	9	0	0
Rodziny niepełne ogółem	16	15	14	57	48	44
O liczbie dzieci: 1	7	9	8	21	24	20
2	7	5	5	25	20	20
3	2	1	1	11	4	4
4 i więcej	0	0	0	0	0	0

Rodziny emerytów i rencistów ogółem		75	68	65	235	185	165
O liczbie osób:	1	20	21	23	20	21	23
	2	13	20	20	26	40	40
	3	9	8	6	27	24	18
	4 i więcej	33	19	16	162	100	84

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03; OPS Majdan Królewski.

Rysunek 4 Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy OPS w latach 2015-2017 na tle ogółu mieszkańców Gminy Majdan Królewski.

Źródło: Opracowanie własne OPS.

W latach 2015-2017 następuje systematyczny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej OPS. Jest to spowodowane znacznym spadkiem bezrobocia a także spadkiem liczby dzieci w rodzinach i efektem programów osłonowych skierowanych do rodzin wychowujących dzieci.

Tabela 7 Rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną.

Formy pomocy	2015			2016			2017		
	Liczba os. którym decyzją przyznano świadcz.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba os. którym decyzją przyznano świadcz.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba os. którym decyzją przyznano świadcz	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych.	513	319	1131	460	301	977	413	280	894
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	2	2	10	4	4	18	4	4	18
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	513	319	1131	457	298	964	410	277	880
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem	X	252	895	X	479	1522	X	248	782
W tym :włącznie w postaci pracy socjalnej	X	117	420	X	173	518	X	60	196

Źródło: Opracowanie własne OPS w Majdanie Królewskim.

Wzrasta liczba świadczeń przyznawanych w ramach zadań własnych przy jednoczesnym spadku świadczeń realizowanych jako zadania zlecone. Spowodowane jest to zmianami w ustawie o pomocy społecznej ukierunkowanymi na zrzucenie większości zadań do realizacji na barki gmin. Na realizację tych zadań samorząd otrzymywał dotacje pokrywające w większości potrzeby wynikające z ich realizacji.

W gminie Majdan Królewski na przestrzeni lat 2015-2017 nastąpił dalszy spadek liczby rodzin (oraz osób w rodzinach) objętych pomocą społeczną przez OPS. W roku 2015 z pomocy społecznej korzystało 15,3% ogółu mieszkańców gminy, w 2016 r. wskaźnik spadł do 14,8%, a w 2017 r. wskaźnik ten stanowi już tylko 10,8%. Spadek liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej OPS upatruje w lepszej koniunkturze gospodarczej w

tym okresie (mniejsze bezrobocie, wyjazdy do prac sezonowych za granicę). Zmalała także dzietność rodzin, corocznie ulega zmniejszaniu liczba rodzin wielodzietnych. Rząd wprowadził także program osłonowy „Pomoc państwa w wychowywaniu dzieci” który zabezpiecza potrzeby związane z wychowywaniem dzieci.

Tabela 8 Wydatki na pomoc społeczną w latach 2015-2017 (bez środków na zatrudnienie pracowników i utrzymanie OPS)

Rok	Zadania własne	Zadania zlecone	Świadczenia rodzinne	Zaliczka alimentacyjna/fundusz alimentacyjny
2015	885 861	14 208	3 716 488	129 088
2016	881 376	27 068	4 331 925	152 909
2017	783 340	21 720	4 347 983	160 750

Źródło: OPS; sprawozdania roczne wypłaconych świadczeń w zaokrągleniu do 1 zł.

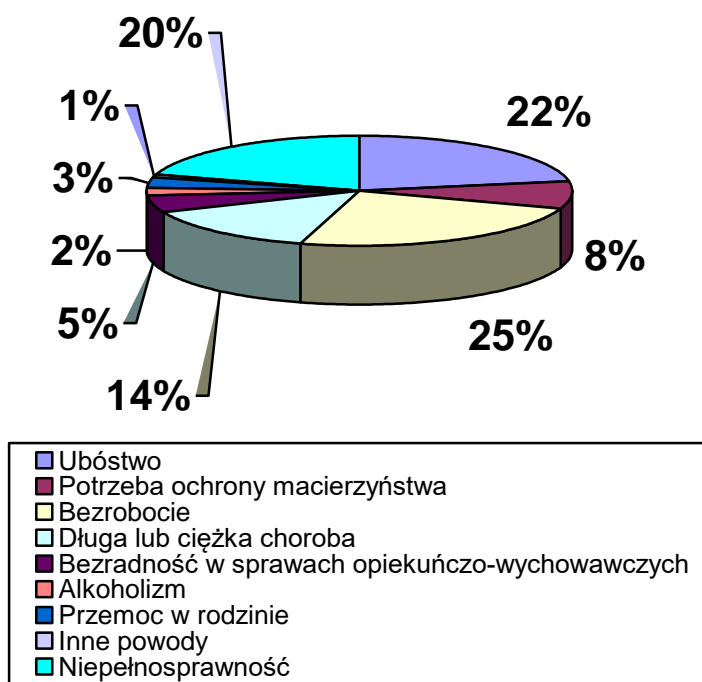
W obecnie analizowanym okresie nastąpił dalszy spadek (w porównaniu do lat 2012-2014) nakładów finansowych przeznaczonych na pomoc społeczną w ramach realizacji zadań zleconych. Wprost proporcjonalny do spadku jest wzrost nakładów na realizację zadań własnych. Spowodowane jest to zmianą przepisów prawa regulujących zasady wypłaty świadczeń. Większość zadań zleconych, przeszło do realizacji jako zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym. Nadal z budżetu państwa przekazywano w latach 2015-2017 dotacje na realizację zadań zarówno zleconych (z zakresu administracji rządowej), jak i własnych o charakterze obowiązkowym na które gwarantowało środki państwo. Obecnie głównym problemem do rozwiązania stojącym przed pomocą społeczną jest zabezpieczenie potrzeb związanych z opieką nad ludźmi starszymi, samotnymi, chorymi.

Tabela 9 Informacje dotyczące powodów przyznania osobom i rodzinom pomocy w latach 2015-2017.

Powód trudnej sytuacji rodzinnej.	2015		2016		2017	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	161	590	158	525	127	400
Bezrobocie	193	743	160	579	139	497
Niepełnosprawność	127	372	135	376	139	371
Długotrwała lub ciężka choroba.	87	244	98	262	95	326
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	32	145	26	110	36	146
W tym rodziny niepełne	16	57	13	45	14	44
Rodziny wielodzietne.	13	75	12	69	16	85
Przemoc w rodzinie	25	105	0	0	15	60
Potrzeba ochrony macierzyństwa	63	370	52	296	51	292
W tym wielodzietność	61	361	50	287	48	278
Alkoholizm	26	61	7	9	25	35
Narkomania	0	0	X	X	X	X
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.	3	4	2	2	2	3
Zdarzenia losowe	5	25	3	5	X	X
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna.	X	X	X	X	X	X

Źródło: Opracowanie własne OPS na podstawie sprawozdania MPiPS-03

Rysunek 5 Powody przyznania pomocy społecznej według intensywności ich występowania w latach 2015-2017.

Źródło: Opracowanie własne OPS według sprawozdań MRPiPS-03

4.1. Zjawisko bezrobocia

Jednym z najczęściej występujących problemów rodzin jest bezrobocie w latach 2015 -2017 w około 25% rodzin korzystających z pomocy społecznej przynajmniej jeden z jej członków był osobą bezrobotną.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu.

Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nie prowadzącą działalności gospodarczej i nie wykonującą innej pracy zarobkowej. Jest to szeroka definicja, natomiast wąską stosują Państwowe Urzędy Pracy i tak w rozumieniu zapisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotną jest osoba, która:

- ukończyła 18 lat,
- nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,

- aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP,
- jest zameldowana lub pozostaje w naszym kraju legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany.

Tabela 10 Procentowa stopa bezrobocia dla kraju, województwa, powiatu i gminy

Procentowa stopa bezrobocia	Lata		
	2015	2016	2017
Kraj	9,7	8,2	6,6
Województwo podkarpackie	13,2	11,5	9,7
Powiat kolbuszowski	13,3	11,5	9,8
Gmina Majdan Królewski	17	13,9	11,4

Źródło: GUS w Rzeszowie.

Na terenie gminy bezrobocie jest statystycznie wyższe niż w powiecie i województwie, ale i znacznie wyższe niż w kraju. Spadający wskaźnik bezrobocia dla kraju, województwa, powiatu i gminy nie jest wprost proporcjonalny do ilości rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia. Niektóre z rodzin nauczyły się żyć i funkcjonować ze świadczeń z pomocy społecznej, pracy w szarej strefie bez umowy i ubezpieczenia i wyrwać je z tego kręgu jest bardzo trudno. Obecnie nowym zjawiskiem jest młodzież NETT (nie zainteresowana pracą) tj. nie ucząca się, nie pracująca, nie uczestnicząca w kursach podnoszących lub zmieniających kwalifikacje. Młodzież ta zatracza nawyk systematyczności, obowiązkowości, własnych aspiracji pozostając na utrzymaniu rodziców co często prowadzi do konfliktów rodzinnych .

Bezrobocie z powiecie kolbuszowskim:

Tabela 11 Zróżnicowanie terytorialne bezrobotnych w powiecie kolbuszowskim

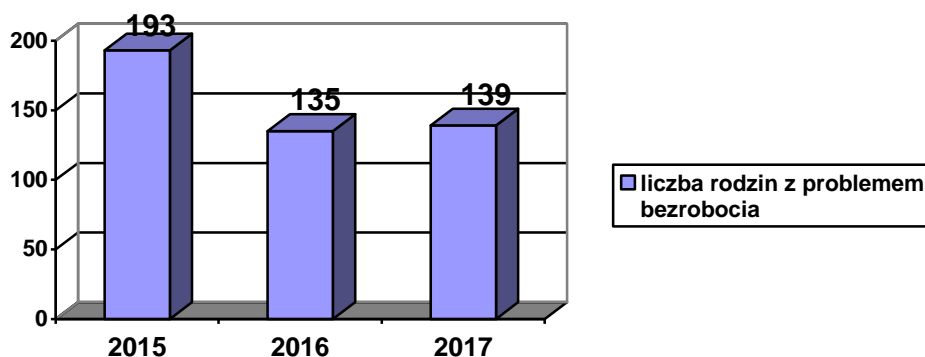
Nazwa	Razem			W tym kobiety		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Kolbuszowa	1181	1023	870	614	524	461
Cmolas	443	390	325	194	184	160
Majdan Królewski	641	529	430	324	278	231
Niwiska	277	230	189	147	123	112
Raniżów	348	324	270	160	149	119
Dzikowiec	285	258	240	142	127	120
Ogółem	3175	2754	2324	1581	1385	1203

Źródło: PUP w Kolbuszowej.

Z gminy Majdan Królewski pochodzi statystycznie 19 % ogółu bezrobotnych powiatu kolbuszowskiego. Dla gminy Majdan Królewski atutem jest położenie blisko ośrodków przemysłowych: Stalowej Woli (dynamicznie rozwijający się przemysł hutniczy i metalurgiczny), Mielca (prężnie rozwijająca się strefa ekonomiczna), Nowej Dęby (infrastruktura pozostała po zakładach metalowych na bazie której powstało wiele spółek) czy Rzeszowa i okolic (Jasionka - przemysł lotniczy). Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa sprzyja dojazdowi do pracy.

Bezrobocie w gminie Majdan Królewski.

Rysunek 6 Rodziny z problemem bezrobocia korzystające z pomocy społecznej.

Źródło: Dane własne OPS. 2015-193/743os. w rodz. 2016-135/376, 2017-139/497,

Bezrobocie stanowi w latach 2015-2017 na terenie gminy 25% ogółu powodów ubiegania się o pomoc społeczną. Jest pierwszą co do natężenia skali zjawiska przyczyną udzielenia pomocy.

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenie ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długotrwałe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia bezrobotnego i jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, z zwłaszcza od posiadania dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. Najbardziej dramatyczną sytuację mają rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich zarobków, wielodzietności, inwalidztwa. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz całej rodziny.

Pogorszenie warunków funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo – wychowawczymi, przemocą, zanikiem autorytetu rodzicielskiego, alkoholizmem, powoduje patologiczne zachowania i może prowadzić do rozpadu rodziny. Pojawia się groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Duża grupa bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej wymusza konieczność dostosowania form działania do ich potrzeb. Dominującą formą pomocy są świadczenia pieniężne. Podstawowe znaczenie nabierają jednak inne formy pomocy zorientowane na planowanie nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc – jej forma, wysokość i okres świadczeń – uzależniona była od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. W związku z taką koncepcją OPS realizował od 2008 r. wieloletni projekt systemowy „Czas na aktywność w Gminie Majdan Królewski” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej, Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Projekt ten przyczynił się do stałego zaktywizowania nie tylko zawodowego wszystkich jego uczestników. Dlatego po jego zakończeniu podjęto współpracę z organizacjami pozarządowymi spoza terenu gminy realizującymi projekty aktywizujące zawodowo osoby niepracujące.

4.2. Zjawisko ubóstwa

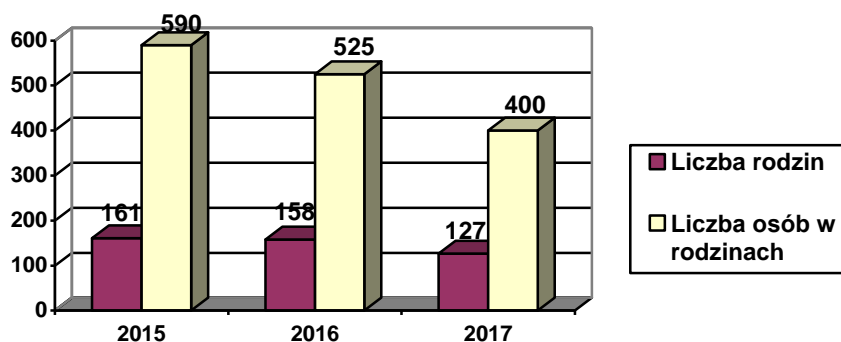
Drugim z najczęściej występujących powodów przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo, które stanowi w latach 2015-2017, 22% ogółu powodów przyznania pomocy. Ubóstwo to: brak dostatecznych środków materialnych niezbędnych do życia, bieda, niedostatek. Nie ma jednoznacznej definicji ubóstwa i wykluczenia społecznego. Na potrzeby OPS przyjęto, iż dochód na osobę samotnie zamieszkałą bądź osobę w rodzinie poniżej

kryterium ustalonego w ustawie o pomocy społecznej jest wyznacznikiem granicy, poniżej której występuje ubóstwo. W pomocy społecznej ubóstwo nie jest samoistną przesłanką uzasadniającą przyznanie świadczeń.

Ubóstwo może także oznaczać zamieszkanie w lokalu, w którym powierzchnia pokoi na członka rodziny wynosi poniżej 5 m², a w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego poniżej 10 m².

W latach 2015-2017 ubóstwo występuje w 50% rodzin korzystających z pomocy OPS i stanowi 22% ogółu powodów przyznania pomocy społecznej. Okoliczność ta zazwyczaj spowodowana jest inną trudną sytuacją życiową osoby lub rodziny: bezrobociem, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, uzależnieniami. Rodziny korzystające z pomocy społecznej borykają się najczęściej z kilkoma problemami jednocześnie. Obecnie zjawisko ubóstwa zostało znacznie ograniczone w rodzinach wychowujących dzieci poprzez możliwość ubiegania się o świadczenie wychowawcze (które nie jest wliczane do dochodu rodziny). W gorszej sytuacji pozostają osoby samotne, chore i niepełnosprawne, których dochód nieznacznie przekracza kwotę kryterium, a ponoszą znaczne koszty związane z leczeniem.

Rysunek 7 Rodziny korzystające z pomocy OPS z powodu ubóstwa.

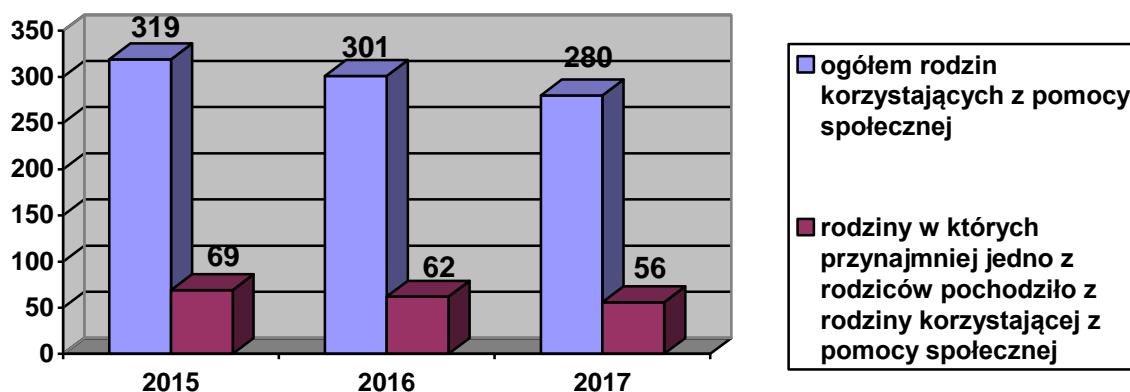
Źródło: Dane własne OPS.

4.2.1. Zjawisko dziedziczenia ubóstwa

Niepokojącym zjawiskiem charakteryzującym polską biedę (ubóstwo) jest jej dziedziczenie. Dziedziczenie biedy jest procesem, który trwa wiele lat. Oznacza to, że dzieci wychowywane w rodzinach korzystających długotrwale z pomocy społecznej przejmują styl życia rodziców i pomimo możliwości jakie daje im obecna sytuacja na rynku pracy nie podejmują zatrudnienia bądź nie potrafią go utrzymać i pozostają nadal na garnuszku pomocy społecznej.

Na terenie gminy było zagrożenie ubóstwem ze względu na: trudną sytuację na rynku pracy, teren słabo rozwiniętej działalności pozarolniczej, niski poziom infrastruktury. Obecnie rynek pracy szczególnie w zakładach przemysłowych uległ znaczącej dynamice rozwoju i chłonie każdą osobę chętną do pracy coraz częściej oferując przyuczenie do zawodu.

Rysunek 8 Dziedziczenie ubóstwa na tle ogółu rodzin korzystających z pomocy OPS

Źródło: Opracowanie własne OPS.

Ubóstwo rodzi bądź jest następstwem wielu negatywnych zjawisk w rodzinach, co z kolei wpływa na utrwalenie się ubóstwa. Długotrwałe ubóstwo powoduje wzrost poczucia beznadziejności w rodzinach, jest przyczyną wielu chorób psychicznych wśród jej członków. Wymusza daleko idące oszczędności również w zakupie niezbędnych lekarstw czy książek, przyborów szkolnych dla dzieci co prowadzi do zaniedbań w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i rodzi patologie: przestępczość, uzależnienia, porzucenie nauki (brak wyuczonego zawodu), przemoc. Dziecko wychowane w takich warunkach przejmuje z rodziny wzorce radzenia sobie z trudnościami w dorosłym życiu. Negatywne wzorce przekazywane są z pokolenia na pokolenie i utrwalają się, a rodzice i ich dzieci rozwiązanie

problemów finansowych, rodzinnych zrzucają na OPS uzależniając się od pomocy z zewnątrz, zarówno finansowej jak i doradztwa w podjęciu trudnych decyzji. Część z rodzin korzystających długotrwale z pomocy społecznej (ok. 30%) pomoc z OPS upatruje jako główne źródło utrzymania. Najczęściej dziedziczą biedę dzieci z rodzin o skrajnym ubóstwie z problemami: przemocy i alkoholizmu.

4.3. Zjawisko niepełnosprawności i długotrwałej choroby

Nadal jest jednym z najważniejszych problemów współczesnego świata. Wynika to z powszechności rozmiaru tego zjawiska. Niepełnosprawność to długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych. Obniżenie sprawności może być stałe bądź okresowe, całkowite lub częściowe, wrodzone lub nabyte, ustabilizowane lub progresywne. Z niepełnosprawnością fizyczną wiąże się ponad to zazwyczaj niepełnosprawność społeczna, czyli niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej – niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy: osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne biologicznie tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania.

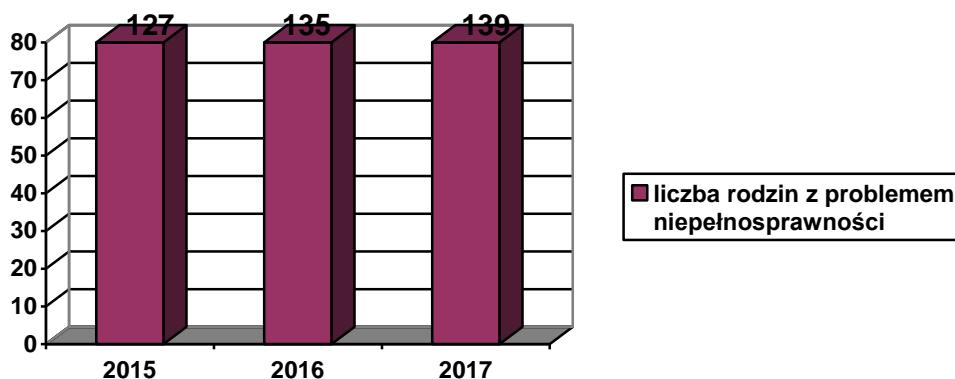
Tabela 12 Niepełnosprawność w powiecie kolbuszowskim według danych Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności z lat 2015-2017.

Lata	Orzeczony stopień niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia.			Niepełnosprawność orzeczona dla osób poniżej 16 roku życia.
	lekki	umiarkowany	znaczny	
2015	393	832	507	167
2016	395	733	430	147
2017	424	652	381	138

Źródło: Powiatowy Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej.

Dane o niepełnosprawności na terenie gminy nie są możliwe do ustalenia ze względu na różnorodność komisji orzekających. Własne komisje mają: Zakłady Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Zespoły d/s Orzekania o Niepełnosprawności. Często się zdarza, iż ta sama osoba stająca do orzeczenia w różnych komisjach otrzymuje różne orzeczenia (grupę, stopień). Orzeczenia też są honorowane wybiórczo, w zależności od celu ubiegania się: świadczenie z pomocy społecznej, renta z ZUS, KRUS, likwidacja barier architektonicznych, różne ulgi (w tym komunikacyjne). Komisje orzekające nie prowadzą zaś statystyk z podziałem na powiaty.

Rysunek 9 Rodziny z problemem niepełnosprawności korzystające z pomocy OPS

Źródło: Dane własne OPS Majdan Królewski.

Niepełnosprawność w latach 2015 – 2017 stanowi 20% ogółu powodów korzystania z pomocy społecznej z tutejszego OPS (2015 r.-127osób/372 osób w rodzinach, 2016 r.-135 osób/376 osób w rodzinach, 2017r. - 139osób/497osób w rodzinach).

Nadal zjawiskiem niepokojącym jest, iż wśród osób niepełnosprawnych wzrasta liczba osób z zaburzeniami psychicznymi (dane z rozeznania pracowników socjalnych).

Osoby te wymagają wszechstronnej, fachowej pomocy oraz szczególnego, indywidualnego podejścia. Konieczność podejmowania działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi wskazuje ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Dostrzeganie i sposób rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych zależy od wielu czynników. Istotny jest ogólny poziom społeczno-ekonomiczny gminy, jej struktura, rozeznanie potrzeb osób niepełnosprawnych i miejsce tych potrzeb w hierarchii innych ważnych spraw społeczności.

Obserwacja sytuacji osób niepełnosprawnych na terenie gminy wskazuje, że spora część tych osób wymaga pomocy w zakresie samodzielnego funkcjonowania, jest potrzeba opieki w środowisku rodzinnym oraz poprzez wszechstronną, zintegrowaną działalność odpowiednich instytucji (Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, itp.).

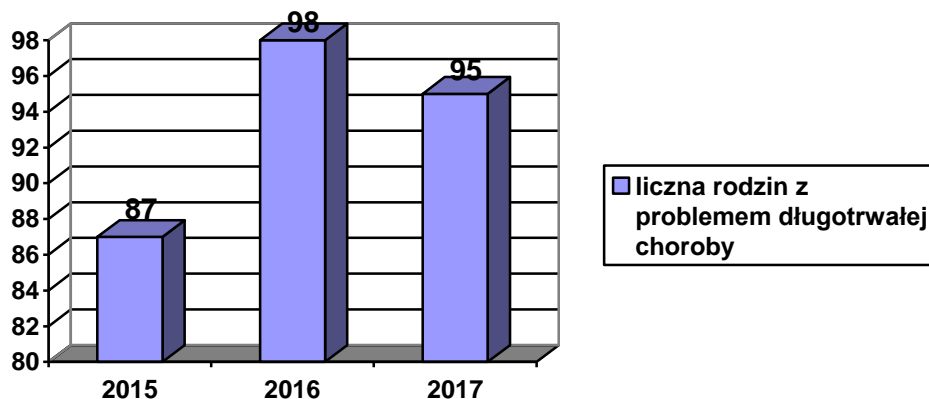
Pracownicy socjalni motywują osoby niepełnosprawne do działania, pobudzają w nich aktywność, pomagają w rozwiązywaniu problemów, które powodują ich izolację społeczną. Aby skutecznie działać OPS musi dostosować własne poczynania do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zapewnić spójność i kompleksowość działań na poziomie lokalnym. Pomoc społeczna przyznaje także dla osób niepełnosprawnych (znaczny i umiarkowany stopień niepełnosprawności) w przypadku braku uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego zasiłki stałe, które gwarantują minimum środków do życia.

4.3.1. Zjawisko długotrwałej choroby

Choroba jest definiowana jako stan, który aktualnie albo potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Szczególnie trudna dla rodziny czy osoby jest długotrwała choroba, która zazwyczaj wymaga znacznych nakładów finansowych na dojazdy do lekarzy specjalistów, klinik, zakup często drogich lekarstw, dojazdów na rehabilitację, powoduje konieczność stosowania diety. Wydatki te bardzo często drastycznie pogarszają sytuację materialną rodziny.

W przypadku choroby rodzica często długotrwała choroba wiąże się z utratą pracy, nie zawsze osoby mają prawo do renty (przerwy w zatrudnieniu, prace dorywcze), w przypadku choroby dziecka długotrwała choroba powoduje konieczność stałej nad nim opieki co również powoduje konieczność rezygnacji z pracy. W obecnym unormowaniu prawnym istnieje możliwość ubiegania się przez rodzica o świadczenie pielęgnacyjne (jego wysokość nie kompensuje jednak utraconego wynagrodzenia za pracę).

Rysunek 10 Rodziny z problemem długotrwałej choroby korzystające z pomocy OPS.

Źródło: Dane własne OPS.

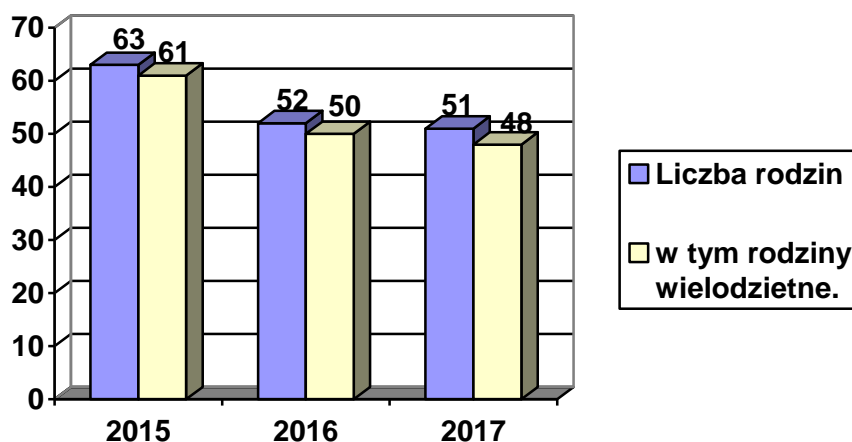
Problem długotrwałej choroby stanowi w latach 2015-2017 14% ogółu powodów przyznania dla osoby bądź rodziny pomocy społecznej z tutejszego OPS i jest czwartą pod względem natężenia okolicznością powodującą konieczność objęcia pomocą społeczną. W 2015 r. z tego powodu korzystało z pomocy - 87rodzin/244 osób w tych rodzinach, 2016 r. - 98rodzin/262 osób w tych rodzinach, 2017 r. - 95rodzin/236 osób w tych rodzinach.

4.4. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Rodzina stanowi fundament, na którym oparte są inne wspólnoty i organizacje. Ochrona macierzyństwa jest „całościowym kształtem szczególnych uprawnień, które przysługują pracującej kobiecie w okresie ciąży, porodu i wychowania małego dziecka”. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 71 ust. 1 zobowiązuje się do uwzględniania dobra rodziny w polityce społecznej i gospodarczej. Do szczególnej pomocy ze strony władz mają prawo rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, a zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne.

W latach 2016-2017 i obecnie Państwo tworzy warunki prawne, ekonomiczne oraz społeczne zachęcające młodych ludzi do zakładania rodzin, rodzenia i wychowywania dzieci, pogodzenia życia rodzinnego z pracą zawodową.

Rysunek 11 Rodziny korzystające z pomocy OPS z powodu „potrzeby ochrony macierzyństwa”

Źródło: Dane własne OPS.

Czwartą co do okoliczności i zarazem powodem przyznania pomocy jest potrzeba ochrony macierzyństwa. W latach 2015-2017 stanowi 8% ogółu powodów w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Z pomocy z powodu tej okoliczności z pomocy społecznej tutejszego OPS korzystało w 2015 r. 63 rodziny/370 osób w tych rodzinach, w 2016 r. 52 rodziny/296 osób w rodzinach, 2017 r. 51 rodzin /292 osoby w rodzinach.

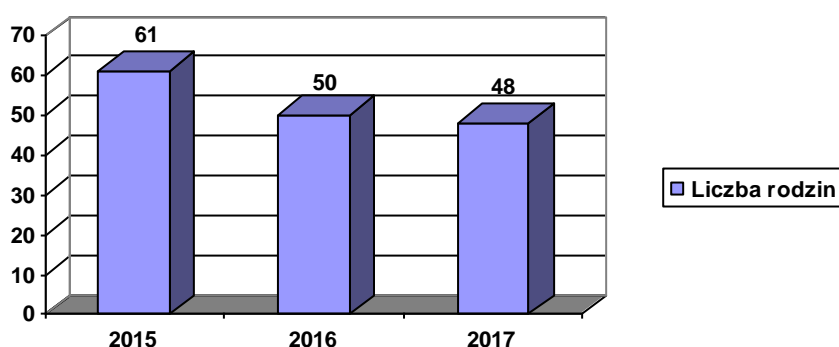
Zmiany zachodzą we współczesnym modelu rodziny (także na terenie gminy), obecnie opieka nad dziećmi nie pozostaje tylko na barkach matki. Pojawienie się dziecka nie zmniejsza już prawdopodobieństwa podjęcia pracy zawodowej. Urlopy macierzyńskie zostały wydłużone, opiekę nad dzieckiem może także w części przejąć ojciec. Pracodawcy nie stwarzają też problemów, aby rodzice mogli z tych uprawnień skorzystać. Na terenie gminy brak jest żłobka, rodzice poszukują miejsc w żłobkach na terenie gmin ościennych zazwyczaj w miejscowościach gdzie pracują, aby mieć komfort z dowiezieniem i odbiorem dziecka, a także możliwość szybkiej reakcji w przypadku jego choroby.

Na terenie gminy (centrum) działa przedszkole a także punkt przedszkolny w Krzątce. W ostatnich trzech latach nastąpił znaczny spadek liczby rodzin, w których powodem ubiegania się o pomoc była potrzeba ochrony macierzyństwa .

4.4.1. Zjawisko wielodzietności

Pojęcie to nie ma definicji ustawowej. W pomocy społecznej pojęcie rodziny wielodzietnej na przestrzeni ostatnich kilkadziesiąt lat uległo zmianom polegającym na tym, że zmniejszana była wymagana liczba dzieci pozwalająca zaliczyć daną rodzinę do wielodzietnych. Obecnie przyjmuje się, że rodzina wielodzietna to taka, która posiada minimum troje dzieci. W ustawie o świadczeniach rodzinnych przyznaje się dodatek z tytułu wielodzietności na trzecie i kolejne z dzieci.

Rysunek 12 Rodziny wielodzietne korzystające z pomocy OPS

Źródło: Dane własne OPS.

Systematycznie spada na terenie gminy dzietność rodzin. W 2015 r. z pomocy społecznej z powodu wielodzietności korzystało – 61 rodzin/361 osób w rodzinach, w 2016 r. - 50 rodzin/287 osób w rodzinach, w 2017 r. - 48 rodzin/278 osób w tych rodzinach. Liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, stanowi: w 2015 r. - 19,1%, w 2016 r. - 16,6%, w 2017 r. - 14,1%.

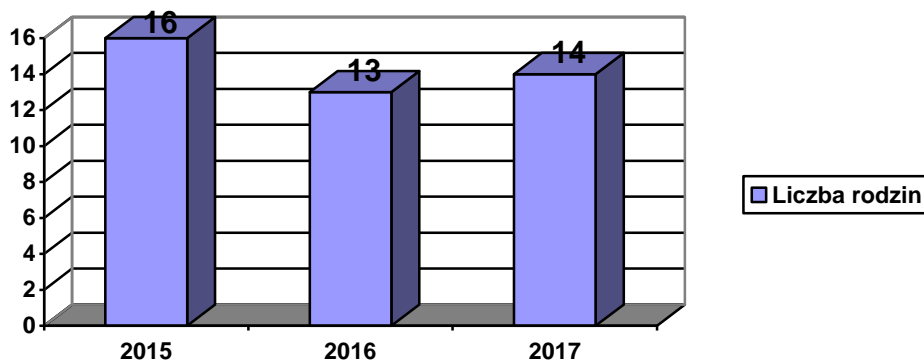
Sytuacja materialna w rodzinach wielodzietnych została zniwelowana poprzez wprowadzenie pomocy na rzecz wychowania dzieci w formie świadczeń wychowawczych (500+). Rodziny o niskich dochodach mogą korzystać z tego świadczenia także na pierwsze dziecko. Kolejnym udogodnieniem jest nie wliczanie w pomocy społecznej tego świadczenia do dochodu rodziny. Świadczenia rodzinne, stypendia szkolne, zakup wyprawki, ciepłe posiłki w szkołach niwelują częściowo te dysproporcje dochodów w rodzinach wielodzietnych, ale nie likwidują ich całkowicie. W rejonie gminy płace oscylują na granicy najniższego wynagrodzenia (coraz częściej ze względu na brak rąk do pracy są nieznacznie podwyższane) i to wynagrodzenie za pracę jest czynnikiem które wpływa na ubóstwo rodziny, nie zaś brak

pomocy w wychowywaniu dzieci ze strony państwa. Obecnie grupą najbardziej narażoną na ubóstwo są dzieci (wzrasta ono wraz z liczbą dzieci w rodzinie).

4.4.2. Zjawisko samotnego wychowywania dzieci

Przyczyny samotnego wychowania dzieci są różne: obecnie najczęściej rozwody, praca poza miejscem zamieszkania – delegacje, w dalszej kolejności zgon jednego z rodziców, a także wyjazdy rodziców do prac sezonowych i stałych poza granice kraju. Co w konsekwencji prowadzi do wychowywania dzieci przez jednego z rodziców bądź dziadków powoduje rozluźnienie więzi rodzinnych, a w dalszej kolejności do zaprzestania łożenia na wychowanie dzieci. U dzieci zaś rodzi frustracje, bunt i zachowania patologiczne.

Rysunek 13 Rodziny niepełne korzystające z pomocy OPS

Źródło: Dane własne OPS.

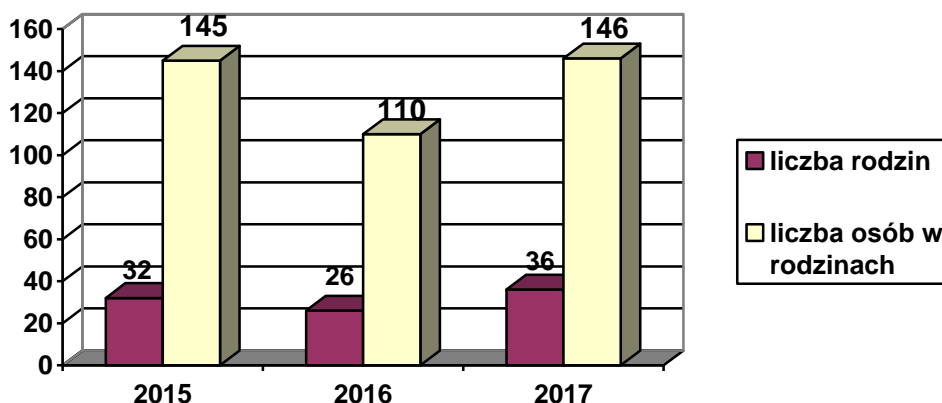
Na terenie gminy wskaźnik tych rodzin jest stosunkowo niewielki, waha się w granicach 5,0% w roku 2015 do 4,1% w roku 2017 w stosunku do ogółu rodzin korzystających z pomocy. W 2015 r.- 16 rodzin /57 osób w rodzinach, w 2016 r. - 13 rodzin/45 osób w rodzinach, w 2017 r. - 14 rodzin/44 osób w rodzinach

4.4.3. Problemy rodzin: opiekuńczo-wychowawcze, uzależnień i przemocy w rodzinie

Szczególne miejsce w charakterystyce rodzin gminy Majdan Królewski zajmują rodziny dysfunkcyjne. Mówiąc o dysfunkcyjności mamy na myśli przede wszystkim brak realizacji podstawowych funkcji rodziny lub istotne zaniedbania w ich wdrażaniu. Zauważa

się wyraźne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych członków rodziny, zwłaszcza dzieci.

Rysunek 14 Rodziny z problemem opiekuńczo-wychowawczym korzystające z pomocy OPS.

Źródło: Opracowanie własne OPS.

Rodziny z problemem opiekuńczo-wychowawczym stanowią w latach 2015-2017 tylko 5% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej. W 2015r. z pomocy z tego powodu korzystało 32 rodziny/145 osób w rodzinach, w 2016 r. – 26 rodzin/110 osób w rodzinach, w 2017 r. -36 rodzin/146 osób w rodzinach. Na przestrzeni analizowanych lat problem ten nie ulega dalszemu nasileniu, niemniej jest bardzo ważny ponieważ dotyczy spraw dzieci i w przypadku zaniechania interwencji ze strony placówek pomocowych wpływa na całe ich życie. Dla zniwelowania problemów opiekuńczo - wychowawczych w rodzinach został zatrudniony asystent rodziny oraz wprowadzono Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Majdan Królewski. Z pomocy asystenta rodziny w 2015 r. korzystało 6 rodzin, w 2016 r. 5 rodzin, a w 2017 r. 9 rodzin.

Rodzina może być dysfunkcyjna wewnętrznie, wobec członków swojej rodziny, jak i zewnętrznie – wobec społeczeństwa. Często zaniedbania funkcji wewnętrznej prowadzi do ograniczeń w realizacji funkcji zewnętrznej. Sytuacje takie mają miejsce na przykład wtedy, kiedy dzieci niekochane, zaniedbane, nie szanowane, sprawiają trudności w szkole. W ubiegłych latach za realizację większości funkcji rodziny w dużej mierze odpowiedzialna była funkcja ekonomiczna. Obecnie dochód rodziny (jego wysokość) nie jest wyznacznikiem problemów opiekuńczo wychowawczych. Wręcz upatruje się iż w rodzinach o niższych dochodach mniej jest problemów opiekuńczo – wychowawczych. Zaniechanie opieki bądź

niedostateczne angażowanie się rodziców w opiekę nad dziećmi rodzą dysfunkcję w rodzinie (dzieci wychowują media społecznościowe ,niekoniecznie dając dobre przykłady).

Proces dysfunkcji wyraźnie widoczny jest w rodzinach gdzie rodzice są niezaradni wychowawczo z powodu np. choroby, zaburzenia psychicznego, uzależnienia. Z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiążą się takie zjawiska jak alkoholizm, przemoc i znęcanie się nad członkami rodziny, rozwody lub śmierć rodziców i ogólnie niezaradność życiowa.

Trudno jest jednak z całą pewnością stwierdzić, które z tych zjawisk to skutki, a które przyczyny np. alkoholizm jednego z członków rodziny może być przyczyną dysfunkcyjności, jak również może być wywołany przez jej złe funkcjonowanie.

Z obserwacji rodzin na terenie gminy wynika, że problemy dysfunkcyjności częściej pojawiają się w rodzinach gdzie:

- ✓ rodzic/rodzice długotrwale pracują poza miejscem zamieszkania (delegacje, praca za granicą,
- ✓ członkowie rodziny mają niski status społeczno-ekonomiczny,
- ✓ rodzic/rodzice są uzależnieni od alkoholu, gier hazardowych i innych używek,
- ✓ panują złe warunki mieszkaniowe (niski standard wyposażenia i duża liczba mieszkańców na małej powierzchni).

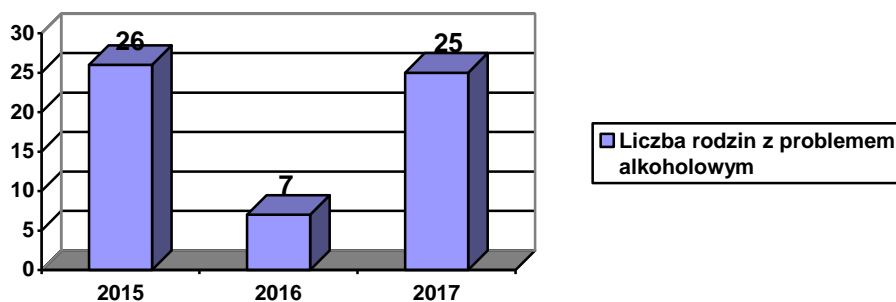
4.5. Zjawisko uzależnień

Alkoholizm lub narkomania to przesłanki wprowadzone do unormowań prawnych z zakresu pomocy społecznej z uwagi na narastające zjawisko występowania tych trudnych sytuacji życiowych. Wszelkiego rodzaju uzależnienia powodują dla osób i ich rodzin znaczne skutki społeczne. Są one łagodzone poprzez podjęcie leczenia przez osobę zwracającą się po pomoc lub członka jej rodziny. Odmowa podjęcia leczenia stanowi przesłankę odmowy bądź ograniczenia rozmiarów przyznanej pomocy. Przesłanki te mogą stanowić podstawę objęcia rodziny różnymi formami wsparcia tych członków rodziny, którzy są w pewien sposób ofiarami nałogów.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Zjawiskiem niepokojącym jest sięganie nie tylko po alkohol ale inne środki szybko uzależniające i wyniszczające organizm przez coraz młodsze osoby. Nadużywanie alkoholu i innych

środków psychoaktywnych bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami, jakie niesie życie. Osoba taka jest niedojrzała emocjonalnie, skłonna do wahań i wybuchowych reakcji. Problem znajduje swoje negatywne odbicie nie tylko w życiu jednostki ale całego społeczeństwa.

Rysunek 15 Rodziny z problemem alkoholowym korzystające z pomocy OPS

Źródło: Opracowanie własne OPS.

W 2015 r. z pomocy OPS z tego powodu korzystało - 26rodzin/61osób w rodzinach, w 2016 r. -7 rodzin/9 osób w rodzinach, a w 2017 r. - 25rodzin/35 osób w rodzinach.

Na terenie gminy obecnie oprócz alkoholizmu, nie stwierdzono konieczności interwencji służb pomocowych z powodu innych uzależnień mieszkańców.

Uzależnienie jest problemem całej rodziny, często jest przyczyną rozwodów, prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania biologicznego i emocjonalnego wszystkich członków rodziny, łączy się z problemem przemocy w rodzinie.

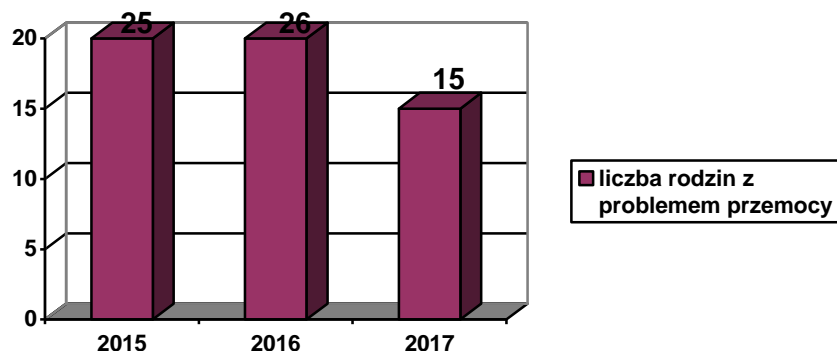
Skuteczna pomoc osobom i rodzinom borykającym się z problemem uzależnienia polega na zmotywowaniu ich do leczenia oraz jego skutecznym podjęciu. Bardzo poważnym problemem w osiągnięciu pozytywnych rezultatów jest bierna postawa ludzi uzależnionych i negowanie choroby. Zakres realizacji przedsięwzięć z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych zawarty jest w - przyjmowanym przez Radę Gminy w Majdanie Królewskim – Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

4.6. Zjawisko przemocy w rodzinie

Kolejnym zjawiskiem, które powoduje angażowanie się pracowników socjalnych pomocy społecznej tutejszego OPS w jego rozwiązywanie jest przemoc w rodzinie. Przemoc

w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działania przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Zgodnie z art. 207 § 1 Kodeksu karnego, przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Rysunek 16 Rodziny z problemem przemocy korzystające z pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne OPS.

W 2015 r. z pomocy z tego powodu korzystało - 25rodzin/105 osób w rodzinach, w 2016 r. - 26 rodzin/98 osób w rodzinach, w 2017 r. - 15rodzin/60 osób w rodzinach.

Tabela 13 Zjawisko przemocy według statystyk „Niebieskiej Karty” w Gminie Majdan Królewski

Rok	Liczba sprawców	Liczba pokrzywdzonych		
		Kobiet	Mężczyzn	Dzieci do lat 18
2015	24	21	3	x
2016	26	25	1	2
2017	19	18	2	x

Źródło: Dane statystyczne Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Majdan Królewski.

Z obserwacji pracowników socjalnych OPS wynika, iż świadomość mieszkańców wzrosła dzięki nagłaśnianiu tematu przemocy w mediach. W codziennej pracy pracownikom socjalnym OPS w przeciwdziałaniu tej patologii pomocne są ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (wielokrotnie nowelizowana, a jej zapisy wciąż budzą wiele kontrowersji, co znacznie utrudnia pracę) oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

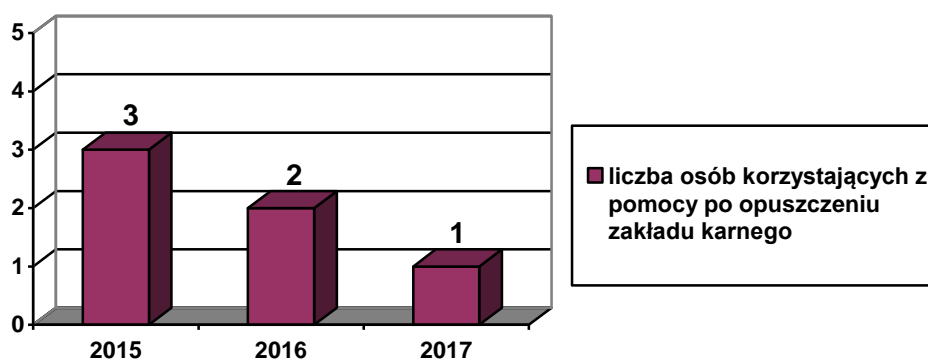
W rejonach działania pracowników socjalnych wyróżniamy wiele rodzajów przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną. Ofiarami przemocy w rodzinach na terenie

gminy nadal są najczęściej kobiety rzadko dzieci (do lat 13). Natomiast sprawcami przemocy są najczęściej mężczyźni będący często pod wpływem alkoholu. Sporadycznie notuje się przemoc na osobach starszych. Pomimo znacznego wzrostu świadomości w tym zakresie wśród mieszkańców gminy, przemoc nadal w wielu rodzinach jest tematem „tabu”, a ujawnienie tej patologii następuje w sytuacjach drastycznych. Obecnie nasilającym się zjawiskiem są próby rozwiązywania konfliktów rodzinnych poprzez nakłanianie służb pomocowych do zakładania Niebieskiej Karty w przypadku konfliktu w rodzinie.

4.7. Problemy w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Organy pomocy społecznej winny udzielić niezbędnej pomocy skazanemu mającemu trudności w znalezieniu zatrudnienia, zakwaterowania oraz otrzymania niezbędnej pomocy lekarskiej. Istotą działań pomocy społecznej jest wyszukiwanie tego typu osób i umożliwienie im przystosowania się do życia w nowych dla nich warunkach (działania na rzecz ponownej integracji ze środowiskiem).

Rysunek 17 Osoby korzystające z pomocy OPS po opuszczeniu zakładu karnego

Źródło: Dane własne OPS.

Pomoc osobom opuszczającym zakład karny jest świadczona sporadycznie przez pracowników socjalnych OPS i stanowi 0,3% ogółu powodów przyznania pomocy. W 2015 r. z pomocy po opuszczeniu zakładu karnego korzystało - 3 osoby/4 osoby w rodzinach, w 2016 r. - 2 samotne osoby, w 2017 r. - 1 samotna osoba. Jednak, im dłuższy jest pobyt skazanego w zakładzie karnym, tym większe powoduje dysfunkcje w umiejętnościach samodzielnego utrzymania się oraz prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Następuje zachwianie równowagi stabilności życiowej, powrót osoby po odbyciu kary do środowiska i rodziny często jest trudny ze względu na bariery natury psychologicznej - poczucie winy i wstydu po stronie skazanego, niechęć i strach po stronie rodziny. Osobom tym pomoc finansowa udzielana jest w niewielkim rozmiarze i to tylko na pilne uzasadnione potrzeby. Najczęstszą formą pomocy jest zakup lekarstw bądź żywności. Dużego znaczenia nabiera natomiast praca socjalna zarówno wobec osoby powracającej jak i rodziny, otoczenia mająca na celu odbudowanie poprawnych wzajemnych relacji.

Praca ta przynosi znacznie słabsze efekty przy kolejnym pobycie osoby w areszcie. Trudności następcza także znalezienie pracy (brak anonimowości w środowisku) – niechęć pracodawców. Bezrobocie osób powracających z zakładów karnych pogłębia ich wykluczenie i utrudnia integrację. OPS nie dysponuje informacją o faktycznej liczbie osób (mieszkańców gminy) przebywających w zakładach karnych. Wiedzę taką zdobywamy w przypadku zgłoszenia się osoby opuszczającej zakład i to tylko wtedy jeśli udzieli ona takich informacji.

4.8. Zjawisko bezdomności

Osobą bezdomną jest osoba, która zamieszkuje w lokalu nie posiadającym przynajmniej statusu lokalu socjalnego albo nie ma żadnego miejsca zamieszkania, nie jest nigdzie zameldowana na pobyt stały. Osobą bezdomną jest także osoba, która nie zamieszkuje w lokalu mieszkalnym, ale jest zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania z przyczyn niezależnych od woli danej osoby.

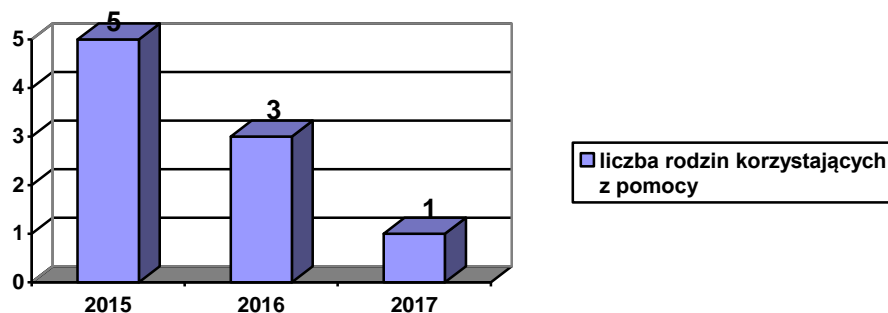
W analizowanym okresie 2015-2017 zjawisko bezdomności jako przyczyna objęcia pomocą OPS nie wystąpiło. Niemniej jednak z rozeznania środowiska wynika, iż na terenie gminy przebywają co najmniej 3 osoby, które można by było uznać za bezdomne jednak nie są zainteresowane skierowaniem ich do schroniska czy noclegowni nawet w okresie zimowym. OPS w miarę własnych możliwości w przypadku faktycznego pozostawiania osoby bez możliwości zamieszkania pomaga w rozwiązaniu problemu na terenie miejscowości w której osoba dotychczas zamieszkiwała.

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania własne o charakterze obowiązkowym. Jednym z tych zadań jest udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobie tego pozbawionej. Na terenie gminy Majdan Królewski nie działają schroniska ani noclegownie dla bezdomnych z uwagi na niewielką i sporadyczną skalę problemu.

4.9. Zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe

„Zdarzenie losowe” to wszystkie niepomyślne okoliczności mogące się zdarzyć człowiekowi, które w rozpatrywanym przypadku wykroczyły poza ramy przewidywalności uzasadnionej w danych okolicznościach faktycznych i danym nakładzie wydarzeń.

Rysunek 18 Rodziny korzystające z pomocy OPS z powodu zdarzenia losowego.

Źródło: Dane własne OPS.

Sytuacje takie w pracy OPS zdarzają się rzadko, zazwyczaj za zakwalifikowaniem sytuacji do zdarzenia losowego przemawiają względy społeczne - jest to śmierć członka rodziny, kradzież znacznych rozmiarów, pożar. Jednak rozmiar ich szkód jest zawsze dla rodziny, czy osoby bardzo dotkliwy, a rodzina oprócz pomocy finansowej wymaga zazwyczaj długotrwałego kompleksowego wsparcia. W 2015 r. z tego powodu korzystało z pomocy - 5rodzin/25 osób w rodzinach, w 2016 r. - 3osoby /5 osób w rodzinach, w 2017 r. - 1rodzina / 3osoby w rodzinie.

Sytuacja kryzysowa to stan wywołany nagłym, nieoczekiwanym, drastycznym, szkodliwym zdarzeniem, którego normalnie ani nie należy się spodziewać, ani też – tym bardziej – uważać za normę. Sytuacja kryzysowa może być także wywołana gwałtownym nasileniem niekorzystnych czynników, które samodzielnie nie stanowią jeszcze sytuacji kryzysowej. Stanowi ona zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności społecznej. Interwencja kryzysowa ma łagodzić skutki i przeciwdziałać potencjalnym następstwom sytuacji kryzysowej. Aby sprostać dobru właściwej pomocy do rozmiarów i skutków zdarzenia losowego czy

sytuacji kryzysowej pracownicy socjalni OPS podejmują ciągły trud podnoszenia własnych kwalifikacji i umiejętności poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach.

Kłęska żywiołowa to katastrofa lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

Na terenie naszej gminy w latach 2015-2017 nie wystąpiły żadne zdarzenia, które można by było uznać za klęskę żywiołową czy ekologiczną. Pracownicy socjalni OPS brali udział w usuwaniu skutków powodzi w gminach: Gorzyce i Tarnobrzeg (bezpośrednio pracując na terenie tych gmin). Doświadczenia zdobyte przez pracowników socjalnych w tych akcjach są kapitałem dla gminy na przyszłość, gwarantem sprawnej pomocy na terenie własnej gminy jeśli zajdzie taka okoliczność.

4.10. Problemy osób starszych

Jednym z problemów zasługujących na szczególną uwagę w działalności tutejszego OPS jest problem ludzi starszych, osób samotnych wymagających różnorodnej pomocy. Postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, postęp techniki i medycyny, przyczyniają się do wydłużenia życia ludzkiego. Według danych GUS i EUROSTAT obecnie jesteśmy po 2015r. w fazie znacznego przyspieszenia starzenia się społeczeństwa a w 2030 r. na 1 osobę starszą będzie przypadać półtorej osoby w wieku produkcyjnym. Na terenie naszej gminy osoby w starszym wieku zazwyczaj mają własne źródło utrzymania: emerytury z ZUS czy KRUS w sporadycznych przypadkach jest to zasiłek stały z pomocy społecznej. Wzrastający udział osób starszych powoduje uzasadnione obawy o przyszły poziom wydatków na opiekę medyczną i usługi opiekuńcze.

Obecnie rodzinny model opieki ewoluuje i coraz bardziej widać tendencje słabnięcia zaangażowania rodziny w opiekę nad osobami starszymi i włączania innych podmiotów. Coraz wyraźniejsza jest tendencja wskazująca na rosnącą rolę państwa, organizacji pozarządowych albo rynku pracy zmniejszającej się roli struktur rodzinnych.

Z danych OPS wynika iż rodziny coraz częściej nie chcą się angażować w opiekę nad osobami starszymi tłumacząc się własnymi obowiązkami zawodowymi, własnymi chorobami próbując zrzucić ciężar zapewnienia tej opieki na państwo. Pomimo rozwiązań systemowych i

wprowadzenia ustawowo wielu świadczeń możliwych do otrzymania w zamian za opiekę nad rodzicem, dziadkami młodszy członkowie rodzin nie są sprawowaniem opieki zainteresowani ze względu na niską kwotę świadczeń, znaczne obciążenie psychiczne i fizyczne związane z wykonywaniem czynności opiekuńczych.

Obecnie na terenie naszej gminy sieć instytucji i placówek wspomagających osoby starsze jest niewystarczająca. Brak jest miejsca gdzie osoby starsze mogłyby spędzić czas, zjeść ciepły posiłek – klubu seniora, świetlicy, czy domu dziennego pobytu. Z roku na rok wzrasta zapotrzebowanie na tego typu wsparcie, a szczególnie na usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. W kolejkach do zakładów opiekuńczo – leczniczych oczekiwanie jest bardzo długie, z kolei umieszczenie w domach pomocy społecznej, przy niskich świadczeniach emerytalno-rentowych mieszkańców gminy jest bardzo drogie i wręcz niemożliwe do udźwignięcia przez gminę w przypadku umieszczenia większej ilości osób. W 2015 r. w DPS przebywało 8 osób, w 2016 r. osób tych było 11, a w 2017r. 10 osób.

W działaniach na rzecz ludzi starszych, obowiązkiem całego społeczeństwa a zwłaszcza władz lokalnych jest dbałość o godne warunki życia osób starszych, zapewnienie im pomocy i opieki. Z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2015r. korzystało 17 osób, w 2016 r. korzystało 28 osób, a w 2017 r. 20 osób. Do opieki nad osobami chorymi, niepełnosprawnymi, samotnymi OPS zatrudnia opiekunki.

4.11. Skala intensywności problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach gminy

Gmina Majdan Królewski liczyła w:

- 2015 r. – 10 090 mieszkańców,
- 2016 r. – 10 061 mieszkańców,
- 2017 r. – 10 052 mieszkańców,

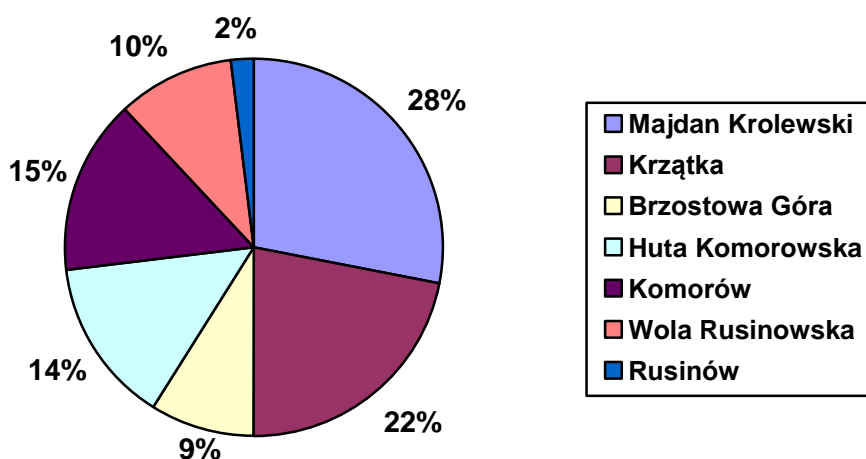
tj. średnio za ten okres gmina liczyła 10 068 mieszkańców.

W poszczególnych miejscowościach gminy zamieszkiwało w okresie tych trzech lat średnio:

- w Majdanie Królewskim – 2803 osób,
- w Krzątce – 2 202 osoby,
- w Brzostowej Górze – 939 osób,
- w Hucie Komorowskiej – 1420 osób,
- w Komorowie – 1485 osób,
- w Woli Rusinowskiej – 984 osoby,
- w Rusinowie – 235 osób.

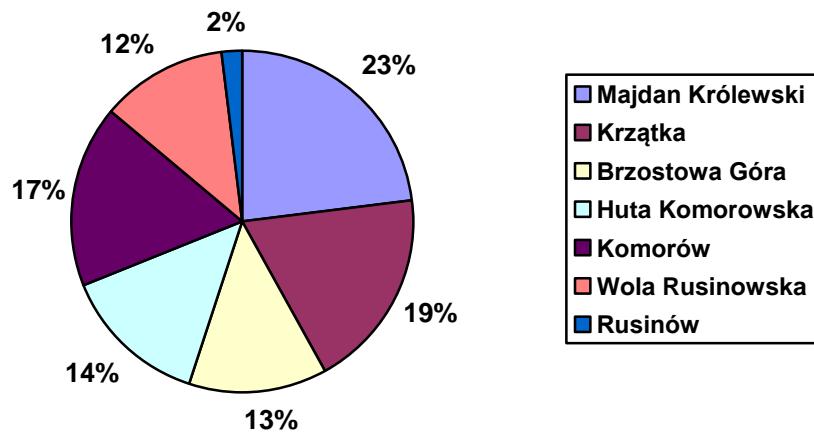
Z pomocy OPS w różnych formach oraz pracy socjalnej korzystało w 2015 r. - 1 379, w 2016 r. 1 495, w 2017 r., 1 090 osób w rodzinach (średnio rocznie 1 379 osób). Z tego: 195 osób to mieszkańcy Huty Komorowskiej (14%), 262 osoby to mieszkańcy Krzątki(19%), 316 osób to mieszkańcy Majdanu Królewskiego (23%), 234 osoby to mieszkańcy Komorowa (17%), 165 osób to mieszkańcy Woli Rusinowskiej (12%), 179 osób to mieszkańcy Brzostowej Góry (13%), 28 osób to mieszkańcy Rusinowa (2%).

Rysunek 19 Mieszkańcy gminy Majdan Królewski z podziałem % na poszczególne miejscowości (średnia z lat 2015-2017)

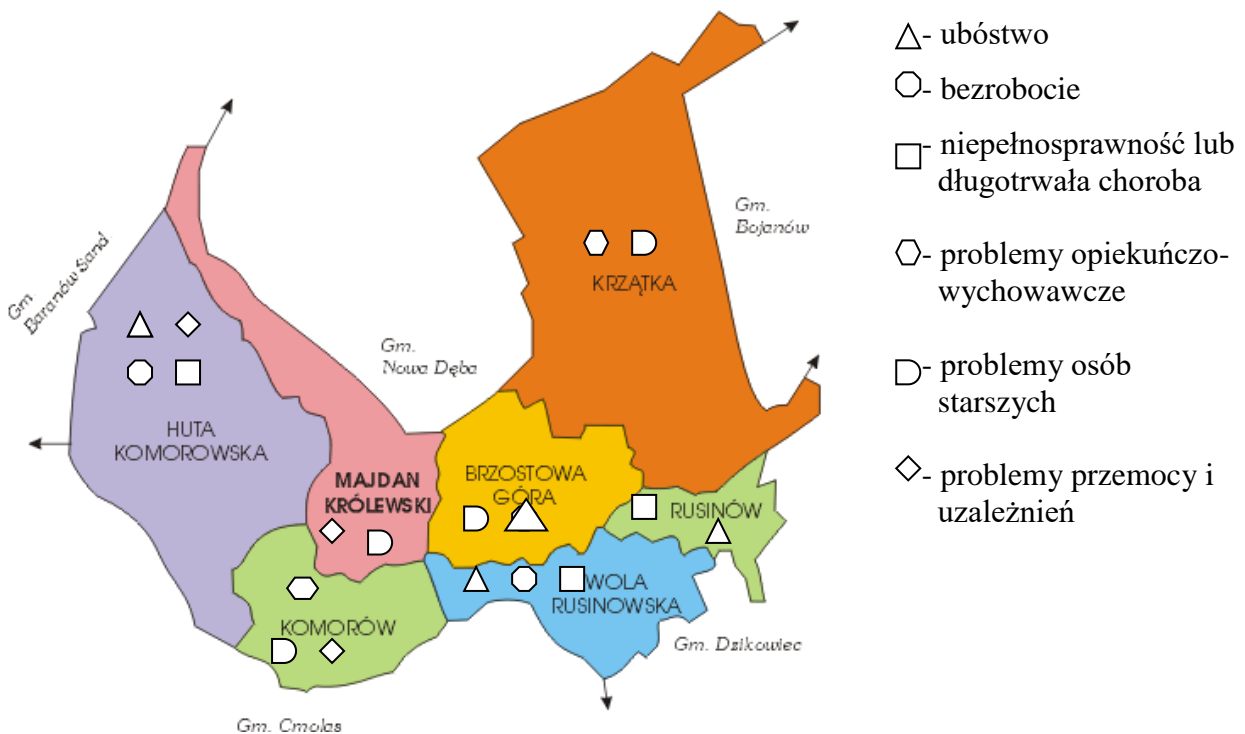

Źródło: USC Majdan Królewski.

Rysunek 20 Procentowy udział mieszkańców poszczególnych miejscowości gminy Majdan Królewski w korzystaniu z pomocy społecznej OPS w latach 2015-2017.

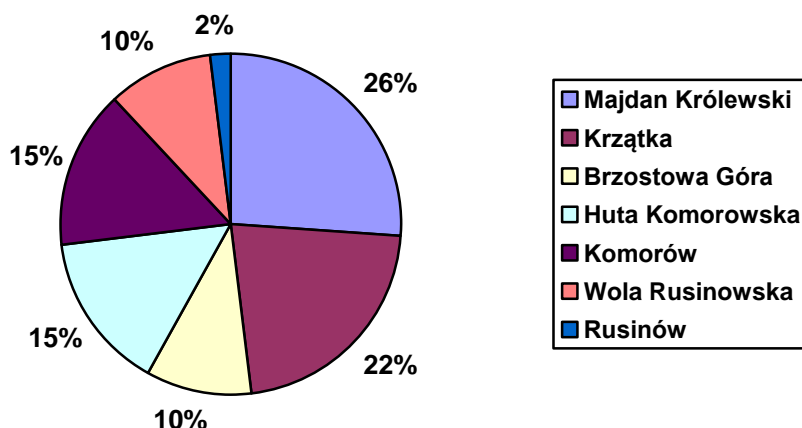

Mapa 2 Mapa intensywności występowania problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie własne OPS.

Rysunek 21 Procentowy udział rodzin z poszczególnych miejscowości gminy w korzystaniu ze świadczeń rodzinnych w latach 2015-2017.

Rodziny korzystające ze świadczeń rodzinnych są rozmieszczone na terenie gminy wprost proporcjonalnie do liczby mieszkańców w danej miejscowości, nie zaobserwowano znaczących zmian.

Największą różnicę pomiędzy liczbą mieszkańców a liczbą osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej zauważamy w miejscowościach: Komorów (liczba mieszkańców 15%, korzystających z pomocy 17%) i Brzostowa Góra (liczba mieszkańców 9%, korzystających z pomocy 13%) oraz Woli Rusinowskiej (liczba mieszkańców 10%, liczba korzystających 12%). Najmniejszą liczbę pod względem korzystających z pomocy stanowią mieszkańcy Majdanu Królewskiego (liczba mieszkańców 28%, liczba korzystających z pomocy 23%) i Krzątki (liczba mieszkańców 22%, liczba korzystających z pomocy 19%).

V. Ankieta OPS „Problemy i potrzeby społeczne mieszkańców gminy Majdan Królewski”

Ośrodek pomocy społecznej to instytucja, która reaguje na zmiany, wychodzi na przeciw mieszkańcom, bada rezultaty i efekty udzielanej pomocy, w miarę swoich możliwości i kompetencji zapisanych w ustawie o pomocy społecznej poszerza zakres pomocy, uwzględniając najbardziej efektywne i kompleksowe formy pomocy. Jako instytucja, która działa w otoczeniu (prawnym, politycznym, społeczno-gospodarczym, demograficznym, kulturowym) musi przewidywać na ile zmiany w otoczeniu będą oddziaływać na tę instytucję, a przede wszystkim na klientów pomocy społecznej. Czy jako instytucja pomocowa, mając na uwadze przede wszystkim przygotowanie merytoryczne pracowników i narzędzia, którymi dysponuje jest w stanie świadczyć pomoc, która ze względu na ewoluujące problemy i zjawiska może w przyszłości przybierać różne formy, lub też być adresowana do nowej kategorii klientów. Ośrodek pomocy społecznej jako instytucja musi w swojej działalności przed wszystkim uwzględniać potrzeby i problemy ludzi, oraz przewidywać potrzeby ich rodzaj i skalę w jakiej wystąpią w różnych sferach życia. Tylko wtedy rozwój i kierunek działań będzie właściwy, a oferta pomocy będzie skuteczna.

Dlatego, aby dokładniej przyjrzeć się aktywności społecznej mieszkańców gminy, poznać ich oczekiwania ,potrzeby i problemy oraz wizję ich rozwiązania OPS opracował i przeprowadził ankietę dla mieszkańców, w której mogli wskazać potrzeby wyrazić opinie oraz ważność kierunków rozwoju gminy Majdan Królewski, w tym także OPS.

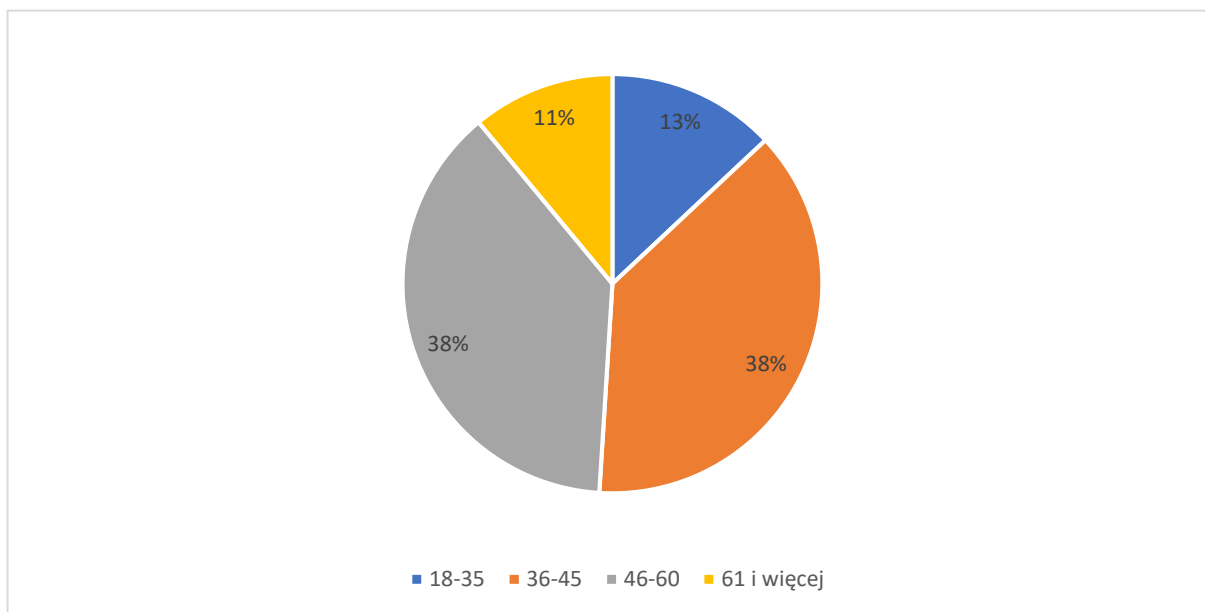
Anonimową ankietę pt. „Badanie jakości życia na terenie Gminy Majdan Królewski” mieszkańcy mogli pobrać ze strony internetowej OPS. Ankieta była przeprowadzana w okresie od 24 sierpnia 2018 r. do 30 września 2018 r. Ankietę można było też przesłać tradycyjną pocztą lub drogą e-mailową na podany adres.

Do OPS wpłynęło 68 wypełnionych ankiet.

I. Informacje o osobach wypełniających ankietę

1. Wiek uczestników ankiety

Rysunek 22 Uczestnicy ankiety ze względu na wiek

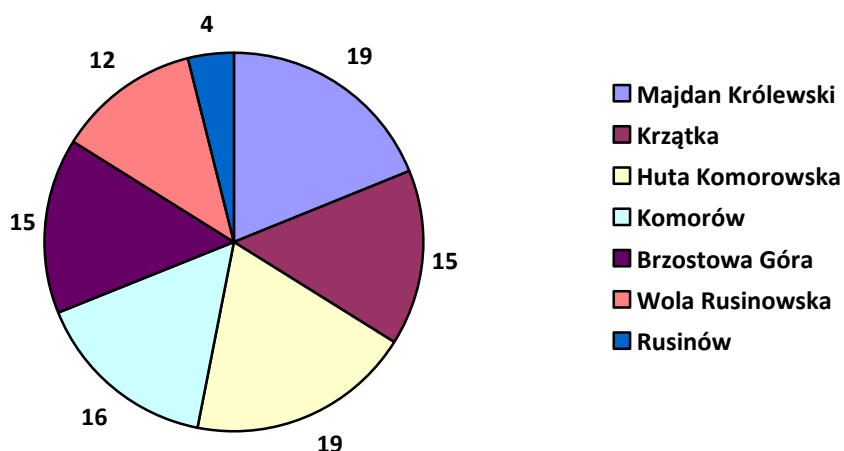
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Z wykresu zamieszczonego powyżej wynika, że w badaniu ankietowym największą aktywnością wykazały się dwie grupy wiekowe tj. osoby z przedziału wiekowego 36 – 45 lat i 46 – 60 po 26 osób w każdej grupie, a następną grupę stanowią osoby w przedziale wieku 18 – 35 lat - 9 osób, najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku 61 lat i więcej 7 osób.

Osoby w wieku aktywności zawodowej najchętniej chciały wypowiedzieć w kwestiach dotyczących jakości życia na terenie gminy. Grupy te cechuje niewątpliwie wybór gminy jako miejsca centrum swoich interesów życiowych: założenia rodziny, wychowywania dzieci, miejsca pracy. Osoby te chcą mieć realną możliwość kreowania jakości życia na tym terenie.

2. Miejsce zamieszkania

Rysunek 23 Uczestnicy ankiety ze względu na miejsce zamieszkania.

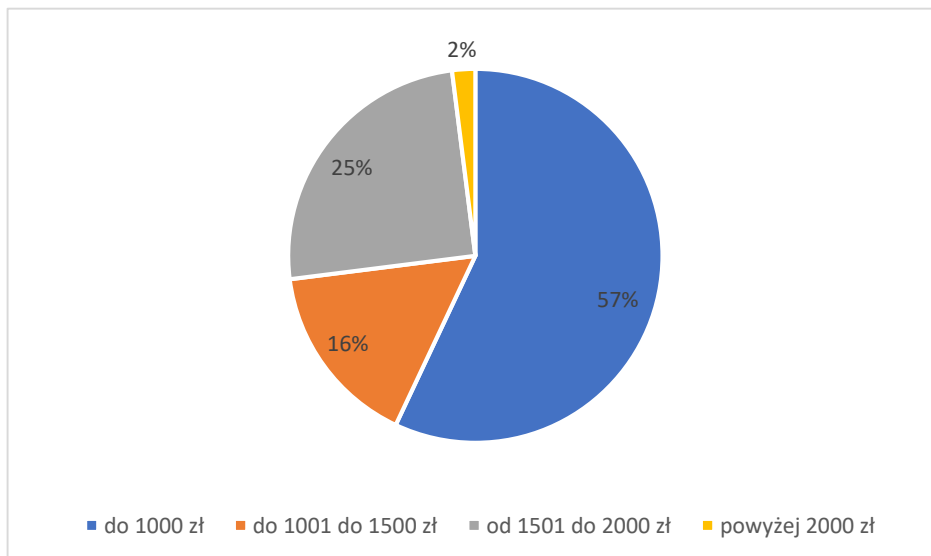

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Największą aktywnością udziału w ankiecie wykazali się mieszkańcy Majdanu Królewskiego i Huty Komorowskiej, z tych miejscowości ankietę wypełniło po 13 osób (19 %). Liczebność ankiet z Majdanu Królewskiego nie budzi zdziwienia gdyż jest to miejscowość o największej liczbie mieszkańców. Mieszkańcy Huty Komorowskiej stanowią tylko 14% ogółu mieszkańców gminy, ich aktywność społeczna jest jednak wysoka. W dalszej kolejności swoją opinię wyrazili mieszkańcy Komorowa 11 osób (16 %); mieszkańcy Komorowa stanowią 15% ogółu mieszkańców gminy, następnie z Krzątki i Brzostowej Góry po 10 osób (15 %). Mieszkańcy Brzostowej Góry stanowią tylko 9% ogółu mieszkańców gminy – mieszkańcy ich aktywność jest wysoka (15% ankiet), aktywność mieszkańców Krzątki jest niska 15% ankiet, a mieszkańcy tej miejscowości stanowią 22% ogółu mieszkańców gminy. Wola Rusinowska reprezentowana jest przez 8 osób (12 %), mieszkańcy zaś to 10%, a z Rusinowa – 3 osoby (4 %). Mieszkańcy Rusinowa stanowią tylko 2% mieszkańców gminy.

3. Miesięczny dochód netto na osobę w rodzinie

Rysunek 24 Uczestnicy ankiety ze względu na dochód

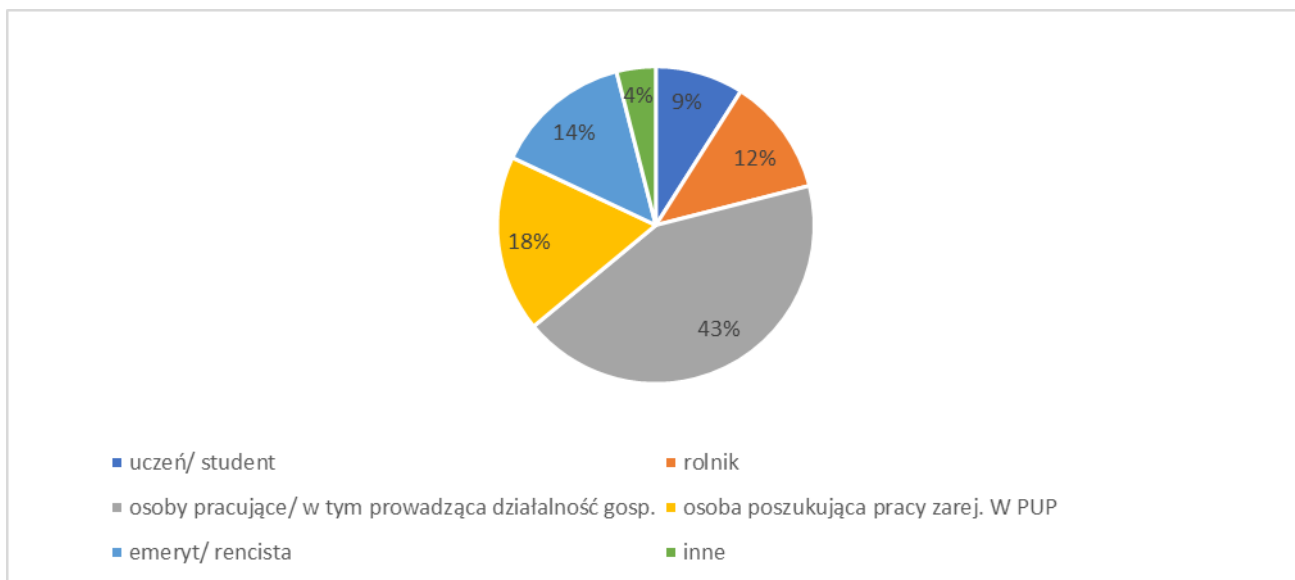

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Wśród ankietowanych największą grupę stanowiły osoby, których dochód na osobę nie przekraczał 1000,00 zł netto (39 osób - 57% ankietowanych), następnie osoby, których dochód na osobę mieścił się w granicy od 1501,00 zł – 2000,00 zł netto (17 osób, tj. 25%). Zdecydowanie mniej uczestniczyło w ankiecie osób, których dochód mieścił się w przedziale 1001 zł do 1500 zł (11 osób, tj. 16%), powyżej 2000,00 zł deklarowała dochód tylko 1 osoba (2%). Zauważyć należy że dochód (na osobę w rodzinie) osiągany przez mieszkańców gminy Majdan Królewski co prawda jest wyższy od kryterium dochodowego w pomocy społecznej, ale znacznie niższy od kwoty najniższego wynagrodzenia. Reasumując mieszkańcom gminy żyje się biednie, co wpływa także na budżet gminy (zaległości w opłatach, podatkach itp.).

4. Sytuacja zawodowa

Rysunek 25 Uczestnicy ankiety ze względu na sytuację zawodową

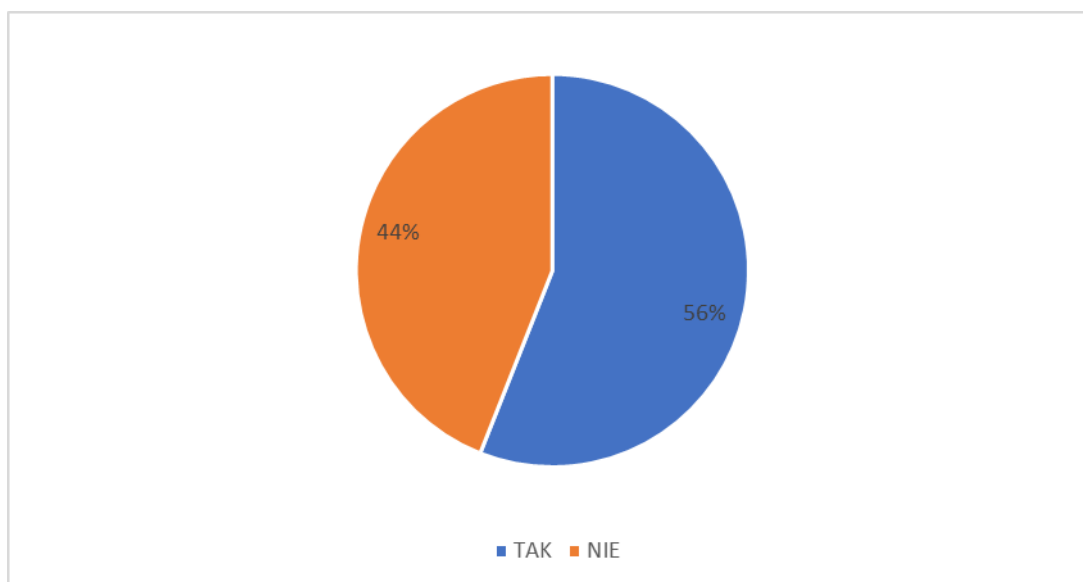
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Największą grupę ankietowanych stanowiły osoby pracujące (29 osób – 43 %), następną grupą aktywnie uczestniczącą w badaniu ankietowym byli bezrobotni zarejestrowani w PUP (12 osób – 18%), następnie emeryci i renciści (10 osób - 14%), kolejną grupę stanowią rolnicy (8 osób – 12 %) w ankiecie udział wzięło także 6 uczniów/studentów grupa ta stanowi 9%, 3 osoby – 4% zadeklarowało utrzymywanie się ze świadczeń z pomocy społecznej. Znaczna grupa osób pracujących jest potwierdzeniem na faktycznie coraz niższe bezrobocie na terenie gminy. Dość liczną grupę stanowią także osoby bezrobotne, skala bezrobocia na terenie gminy jest wyższa niż w powiecie i w województwie.

II. Przynależność do organizacji społecznych

1. Aktywność społeczna

Rysunek 26 przynależność do organizacji społecznej

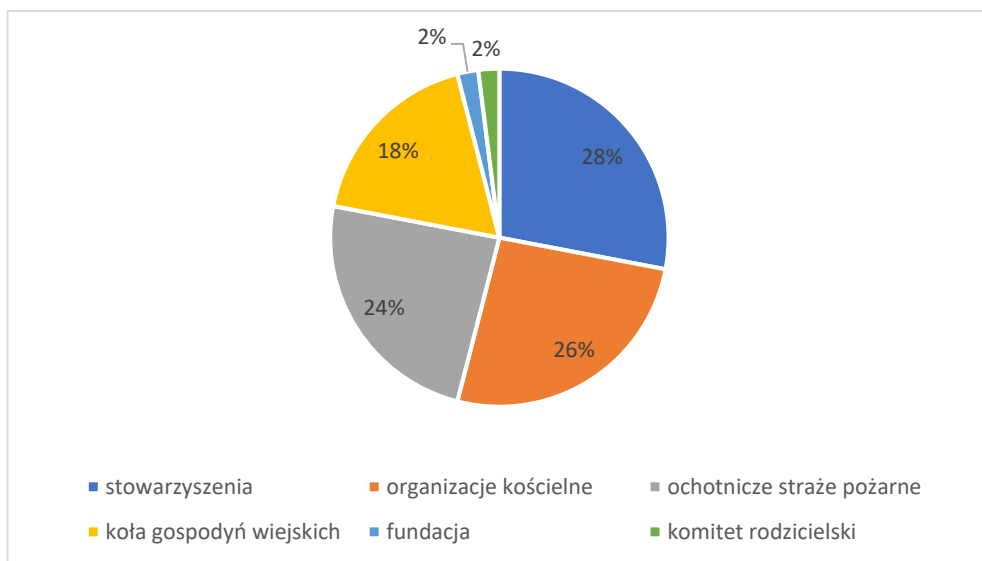

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Spośród ankietowanych 38 osób, tj. 56% deklaruje przynależność do organizacji społecznych, w tym 30 osób - 79% do organizacji działających na terenie gminy, 8 osób - 21% działa w organizacjach znajdujących się poza terenem gminy. Znacznie wzrosła liczba osób, które chcą działać na rzecz rozwoju własnego i gminy co bardzo dobrze rokuje na przyszłość i daje nadzieję na inicjatywy obywatelskie lokalnego rozwiązywania problemów mieszkańców. Spośród ankietowanych 30 osób, tj. 44% nie należy do żadnej organizacji.

2. Rodzaje organizacji

Rysunek 27 rodzaje organizacji społecznych do których należą ankietowani

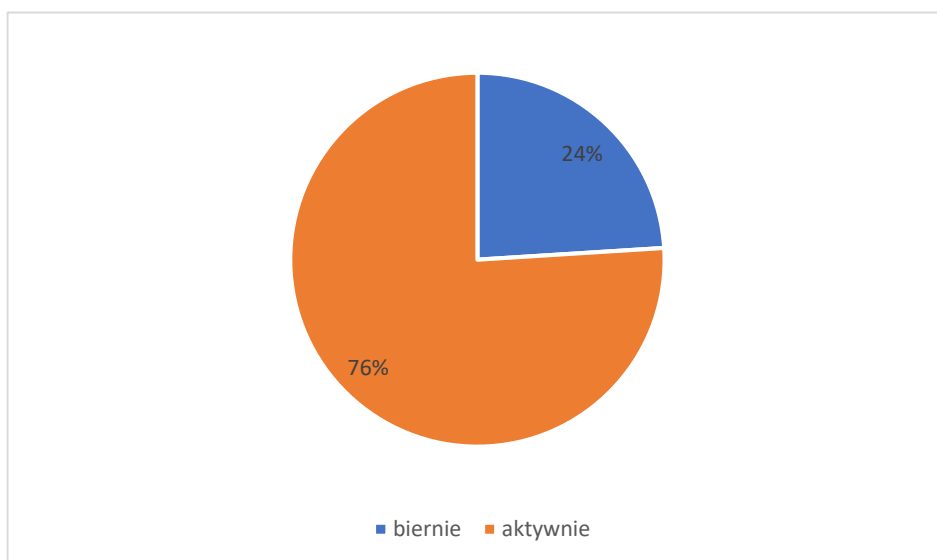

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Ankietowani według rodzaju organizacji: 11 osób - 28% stowarzyszenia, 10 osób - 26% organizacje kościelne, 9 osób - 24% Ochotnicze Straże Pożarne, 7 osób - 18% Koła Gospodyń Wiejskich, 1 osoba - 2% fundacje, 1 osoba - 2% Komitet Rodzicielski. Mieszkańcy gminy należą do różnych organizacji pozarządowych, a jedna osoba zadeklarowała uczestnictwo w dwóch organizacjach.

3. Aktywność działania w organizacjach (zaangażowanie)

Rysunek 28 udział w życiu organizacji

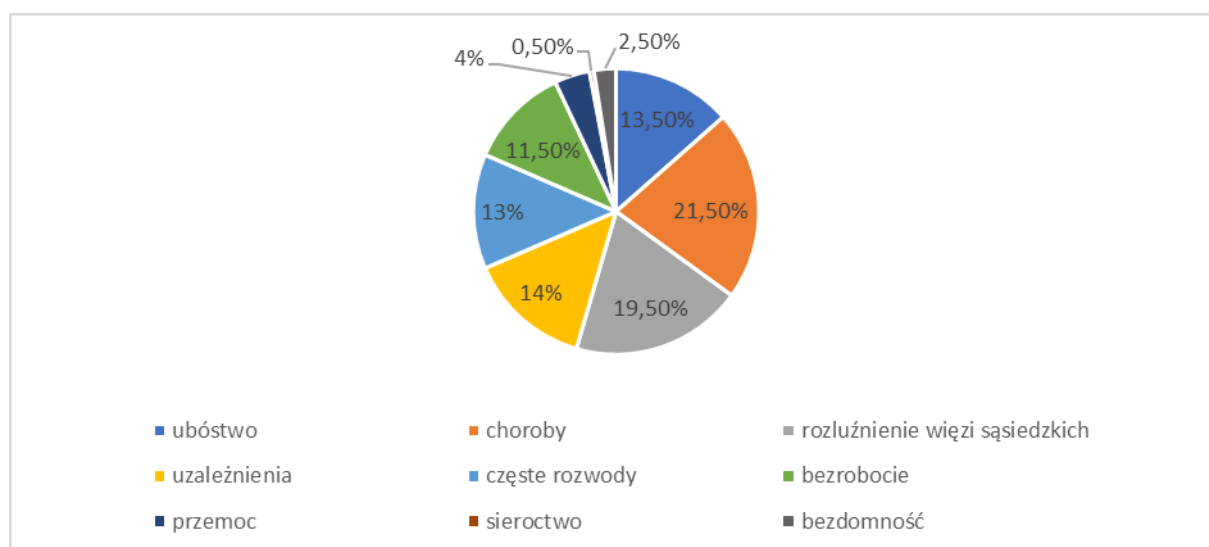
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Aktywnie uczestniczy w działalności organizacji 29 osób 76% , biernymi pozostaje 9 osób 24%. Budzi się duch aktywności i współuczestnictwa w życiu publicznym, wzrasta świadomość obywatelska.

III. Problemy społeczne występujące w gminie

1. Istotność problemów społecznych według ankietowanych

Rysunek 29 hierarchia problemów społecznych

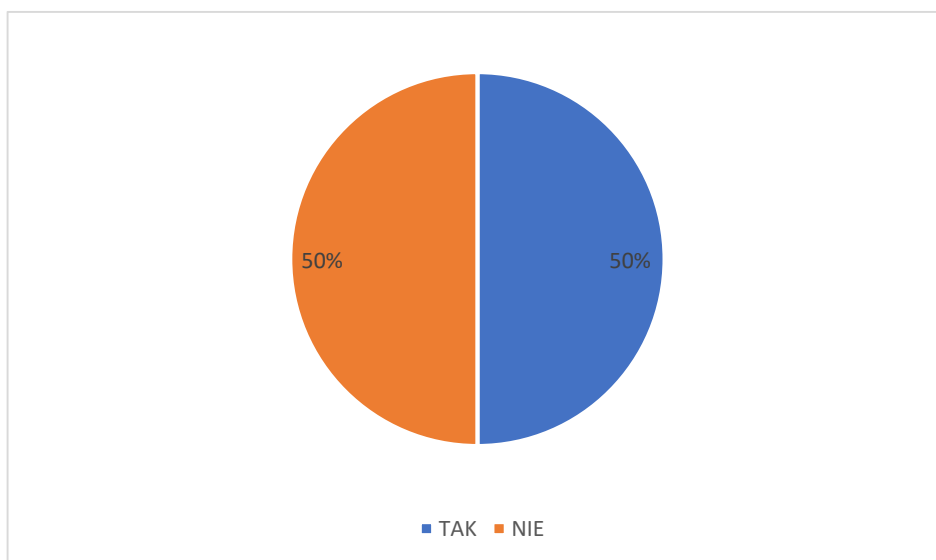
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Największym problemem dla mieszkańców gminy stanowią choroby i niepełnosprawność 43 odpowiedzi 21,5% , drugim problemem pozostaje rozluźnienie więzi sąsiedzkich 39 wskazań 19,5%, następnym problemem pozostają uzależnienia 28 wskazań 14%, ubóstwo jest kolejnym problemem 27 wskazań 13% oraz częste rozwody 26 wskazań 13% , na dalszym planie znalazło się bezrobocie tylko 23 wskazania 11,5%, 4%przemoc 8 wskazań 4% i sieroctwo 1 wskazanie 0,5%. Ze względu na starzenie się społeczeństwa, inny model rodziny zanik rodzin wielopokoleniowych zamieszkujących w jednym domu problem opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi narasta. Placówek wsparcia dziennego na terenie gminy brak, na miejsce w zakładach opiekuńczo-leczniczych i hospicjach oczekuje się w długich kolejkach. Na terenie gminy nie ma także możliwości zakupu usług opiekuńczych na wolnym rynku. Zaskakującym wskazaniem pozostaje wysoka pozycja rozluźnienia więzi sąsiedzkich, które na terenach wiejskich od pokoleń były pielęgnowane,

a sąsiedzi pomagali sobie nawzajem w trudnych sytuacjach. Bolączką mieszkańców pozostają także uzależnienia według ankietowanych coraz bardziej widoczne na terenie miejscowości. Problemem stał się nie tyle brak pracy co wysokość wynagrodzenia za jej wykonanie, pomimo zwiększania ustawowego najniższego wynagrodzenia za pracę nadal nie pozwala ono na pokrycie minimum potrzeb. Mieszkańcy jako problem wskazują także częste rozwody co dotychczas na terenach wiejskich było raczej rzadko spotykanym zjawiskiem. Przemoc i sieroctwo są wskazywane jako problemy o najmniejszym natężeniu.

2. Kontakt ankietowanych z instytucjami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów społecznych

Rysunek 30 kontakt ankietowanych w ostatnim roku z instytucją pomagającą rozwiązać problemy społeczne

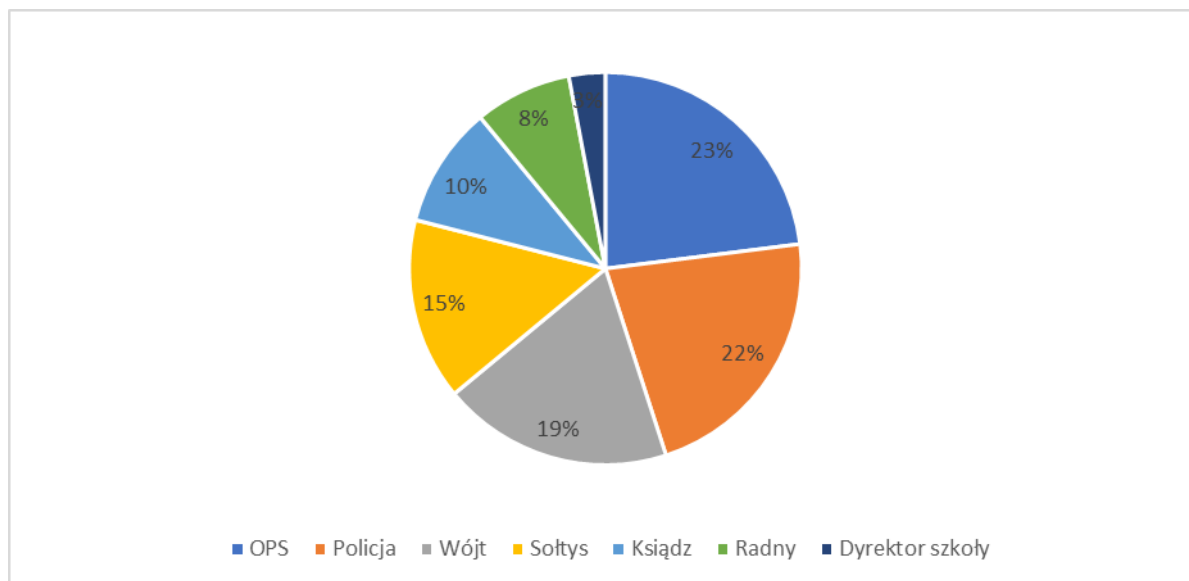

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Ważnym dla OPS pytaniem było czy osoby ankietowane w ostatnim roku zetknęły się z instytucją zajmującą się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy. Zamiarem było zbadanie dla jak wielu osób w grupie badanej w ostatnim roku wystąpiła potrzeba skorzystania z pracy takiej instytucji. Odpowiedzi na tak i nie były równo po 50 %. Wobec tego uznaje się że około 50% mieszkańców gminy korzysta z pracy instytucji pomocowych średnio raz w roku. Częsty kontakt spowodowany jest wprowadzaniem wielu programów pomocowych i osłonowych dla rodzin a także niechęcią mieszkańców do załatwiania spraw drogą elektroniczną - bez osobistego kontaktu.

3. Instytucje/osoby budzące największe zaufanie w sytuacjach kryzysowych

Rysunek 31 Instytucje i osoby do których można zwrócić się o pomoc w kryzysie .

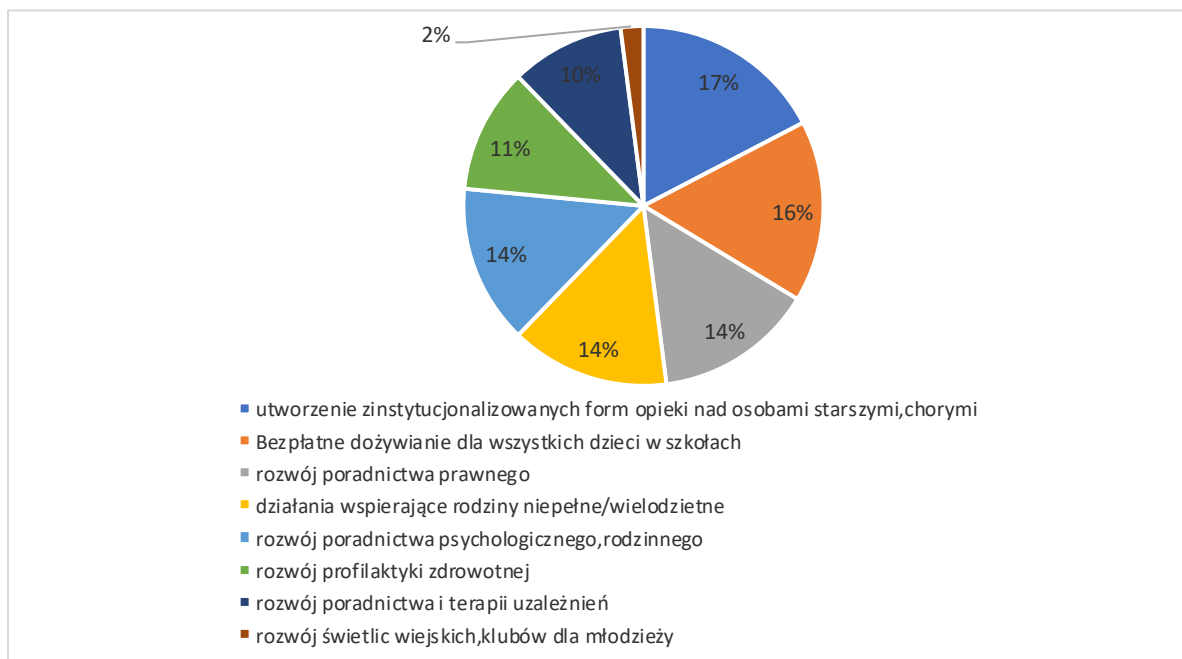
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Kogo/jaką instytucję ankietowani postrzegają jako budzącą najwyższe zaufanie w sytuacji kryzysowej - ankietowani najchętniej zwróciliby się o pomoc w takiej sytuacji do OPS 47 osób 23%, Policji 44 osoby 22%, Wójta 39 osób 19%, sołtysa 31 osób 15%, księdza 20 osób 10%, radnego 15 osób 8%, dyrektora szkoły 7 osób 3%.

Analizując odpowiedzi zauważono spadek prestiżu funkcji dyrektora szkoły oraz księdza, którzy na terenach wiejskich zawsze byli darzeni szacunkiem i zaufaniem. Mieszkańcy poszukują obecnie pomocy w instytucjach państwowych według nich powołanych do wykonywania zadań w tym obszarze. Nikt z ankietowanych nie skorzystał z możliwości wpisania innej odpowiedzi np. że po pomoc zwróci się do rodziny, sąsiada, co faktycznie wskazuje na rozluźnienie więzi rodzinnych i sąsiedzkich.

4. Kierunki rozwiązania problemów społecznych w miejscach zamieszkania ankietowanych

Rysunek 32 Kierunki w rozwiązaniu problemów społecznych wg ich ważności

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Za najważniejsze kierunki w rozwiązaniu problemów gminy ankietowani uznali: utworzenie zinstytucjonalizowanych form opieki nad osobami starszymi, chorymi 35 osób 17%, koniecznym staje się podjęcie działań na rzecz otwarcia dziennego domu pomocy, klubu seniora itp. Z kolejną bolączką uznano brak bezpłatnego dożywiania dla wszystkich dzieci w szkołach 32 osoby 16%, obecnie bezpłatne dożywianie jest prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami dla uczniów spełniających ustalone kryteria, rozwój poradnictwa prawnego jako duży problem wskazało 32 osoby 16% mieszkańcy chcą zasięgnąć na terenie gminy porady prawnej powodem jest natłok zmieniających się uregulowań i trudno zrozumiałe zapisy w obowiązujących przepisach, koszt porad prawnych na wolnym rynku jest wysoki i nie wszyscy mogą sobie na niego pozwolić, mieszkańcy mają świadomość, że nie znając w pełni swoich praw nie mogą się skutecznie bronić czy korzystać z przysługujących im uprawnień i możliwości.

Następnym problemem do rozwiązania pozostają działania wspierające rodziny niepełne/wielodzietne 28 osób 14%, co przy wprowadzeniu Karty Dużej Rodziny,

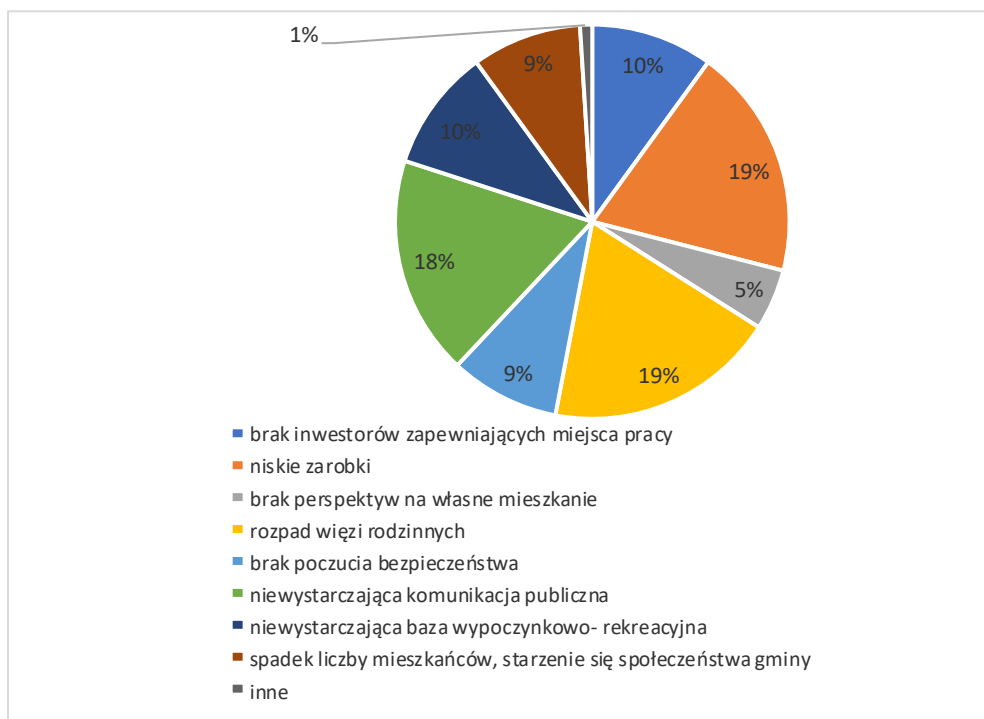
świadczenia wychowawczego, świadczenia dobry start, stypendiów szkolnych w wysokości niewiele odbiegającej od maksimum, zatrudnieniu asystenta rodziny wydaje się niezrozumiałe. Rozwój poradnictwa psychologicznego, rodzinnego jako problem do rozwiązania wskazało 28 osób 14% .Na terenie gminy nie jest prowadzone takie poradnictwo. Z porady w tym zakresie można skorzystać na poziomie Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej. Zapewne odległość od miejsca zamieszkania i niedostateczny transport zbiorowy na terenie poszczególnych miejscowości świadczy o tym problemie. Wzrasta świadomość zagrożeń chorób szczególnie w starszym wieku i konieczności wczesnej profilaktyki aby zdrowie w dobrym stanie utrzymać. Niedostateczny rozwój profilaktyki zdrowotnej jako problem wskazało 24 osoby 11%. Niedostateczny rozwój poradnictwa i terapii uzależnień jako problem wskazało 21 osób 10%. Dostęp do specjalistów w tym zakresie również jest możliwy na poziomie powiatu. Przy małej skali problemu tworzenie placówki poradnictwa i terapii uzależnień na terenie gminy nie jest ekonomicznie uzasadnione.

Najmniej ankietowanych wskazywało na konieczność rozwoju świetlic wiejskich, klubów dla młodzieży 4 osoby 2% . Odpowiedź ta jest znacznym zaskoczeniem, gdyż często w swojej pracy słyszymy że młodzież nie ma swoich miejsc do spotkań. Doba Internetu i portali społecznościowych chyba sama rozwiązała ten problem.

IV. Bariery i szanse rozwoju gminy

1. Bariery w rozwoju gminy

Rysunek 33 Najistotniejsze bariery w osiągnięciu poprawy jakości życia na terenie gminy Majdan Królewski według uczestników ankiety.

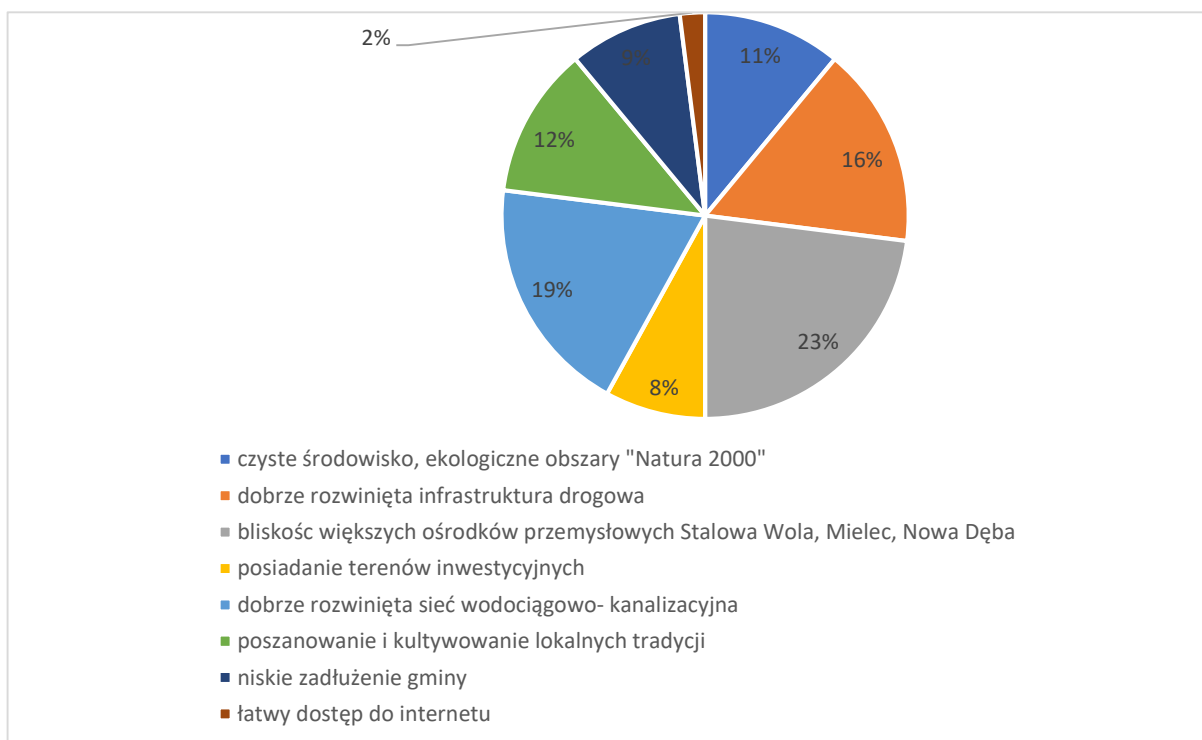
Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Barierami najbardziej dotkliwymi dla życia mieszkańców są obecnie rozluźnienie więzi rodzinnych i niskie zarobki, po 19% wskazań. Należy czynić starania w kierunku integracji mieszkańców poprzez inicjatywy wspólnych działań (spotkań, imprez okolicznościowych itp.). Obecnie problemem nie jest znalezienie pracy, tylko wysokość wynagrodzenia otrzymywanego za jej wykonanie. Pomimo zwiększania płacy minimalnej problem ten nadal jest znaczącą bolączką na terenie gminy. Duża liczba ankietowanych widzi problem w niedostatecznej komunikacji publicznej. Teren gminy jest rozległy, nie wszyscy mieszkańcy (zwłaszcza osoby starsze) mają własny samochód i uprawnienia do kierowania nim. Wyjazd do lekarza, urzędu czy banku jest dla nich dużym wyzwaniem. Także młodzież dojeżdżająca do szkół poza teren gminy musi wyjechać z domu na zajęcia rano przed 8 i oczekiwać kilka godzin na ich rozpoczęcie. Duże znaczenie zwłaszcza dla osób starszych ma bezpieczeństwo, 9% ankietowanych nie czuje się bezpiecznie na terenie gminy, mimo że deklarowane jest

duże zaufanie do Policji w sytuacji zdarzenia kryzysowego. Ankietowani uznają, że jednak funkcjonariusze Policji są za mało widoczni w ich miejscowościach. 10% ankietowanych za barierę w rozwoju gminy uznało brak inwestorów zapewniających miejsca pracy. Uważają, że ościenne gminy lepiej radzą sobie z tym problemem, upatrując „winę” gminy w zbyt małym zapewnianiu atrakcji i słabej promocji. Także 10% ankietowanych uznało, że barierą w dalszym rozwoju gminy jest niewystarczająca baza wypoczynkowo – rekreacyjna, co przy rozwoju sal gimnastycznych, placów zabaw dla dzieci, boisk sportowych, ścieżek rowerowych także jest zaskoczeniem. Spośród ankietowanych 9% jako barierę rozwoju dostrzega w starzeniu się społeczeństwa gminy i spadku liczby ludności. Społeczeństwo gminy w następnych latach będzie się starzeć w szybkim tempie i w przyszłości problem ten nabierze priorytetowego znaczenia. Pomimo braku budownictwa wielorodzinnego i socjalnego tylko 5% ankietowanych jako problem w rozwoju dostrzega brak perspektyw na własne mieszkanie. Problemy społeczne nie są jedynie problemami mieszkańców. Za ich rozwiązywanie odpowiada zarówno samorząd gminny, jak i inne instytucje odpowiedzialne za pomoc osobom, które borykają się z tymi problemami.

2. Szanse rozwoju gminy

Rysunek 34 w czym ankietowani upatrują szanse rozwoju gminy

Źródło: Opracowanie własne OPS według przeprowadzonej ankiety.

Gmina ma jednak szanse na własny rozwój. Największym naszym atutem zdaniem 23% ankietowanych jest dobre położenie, bliskość większych ośrodków przemysłowych. W gminie jest także bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa – kanalizacyjna i łatwy dostęp do Internetu tak uważa 19% ankietowanych. Możemy pochwalić się także dobrą infrastrukturą drogową, która jest atutem według 16% ankietowanych. W dobie Internetu i mediów społecznościowych jako nasz duży kapitał i szansę na rozwój 12% ankietowanych uważa poszanowanie i kultywowanie lokalnych tradycji. Dużą szansę na rozwój daje także czyste środowisko, ekologiczne obszary „Natura 2000”, które w dobie smogu i urbanizacji nabierają znaczenia dla rozwoju wypoczynku, agroturystyki tak uważa 11% ankietowanych. Dodatkowym atutem w rozwoju gminy jest także niskie zadłużenie gminy według 9% ankietowanych i posiadanie terenów inwestycyjnych według 8% ankietowanych. Opinie mieszkańców co do rozwoju gminy są podzielone jedni chcą inwestorów, urbanizacji, wyższych zarobków bez konieczności dojeżdżania wielu kilometrów do pracy. Druga grupa uważa że gminy nie należy nadmiernie urbanizować, a inwestować w tradycję, agroturystykę i ochronę przyrody.

VI. Analiza SWOT gminy Majdan Królewski

W obecnych czasach analiza SWOT znajduje powszechne zastosowanie nie tylko przy tworzeniu biznesplanów, ale także przy opracowywaniu różnego rodzaju strategii w tym strategii rozwiązywania problemów społecznych. Analiza SWOT oparta jest na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji. Zastosowania metody analizy statystycznej SWOT oznacza działanie kolejno według następujących etapów:

1. określić silne i słabe strony problemu,
2. znaleźć w otoczeniu zewnętrznym możliwości dla rozwoju oraz zagrożenia,
3. określić dopuszczalne kombinacje działań (strategii) wykorzystujące mocne strony oraz okazje, a jednocześnie nieangażujące słabych stron oraz unikające ich efektywność,
4. ocenić dopasowanie poszczególnych kombinacji oraz ich efektywności,
5. wybrać strategię charakteryzującą się najlepszym dopasowaniem oraz efektywnością.

Znając pożądane kierunki działania należy uporządkować informacje pod kątem ich przydatności do strategii. Następnie pogrupować problemy na słabe i mocne strony

w poszczególnych obszarach problemowych oraz wyłonić szanse i zagrożenia, ponadto także dokonać oceny pod względem ich znaczenia. Przy analizie słabych i mocnych stron największe znaczenie mając te informacje, które dotyczą wewnętrznych uwarunkowań, na które mamy wpływ. Szanse i zagrożenia to zewnętrzne uwarunkowania niezależnie od nas, nie mamy na nie wpływu.

Użyteczną metodą przy określeniu priorytetów jest analiza SWOT, oceniająca zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategii.

Analiza SWOT została przygotowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Majdanie Królewskim przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i placówkami edukacyjnymi.

Szanse – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają negatywne zjawiska.

Zagrożenia – to zewnętrzne zjawisko postrzegane, jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Mocne strony – wynikają z uwarunkowań wewnętrznych, które w pozytywny sposób wyróżniają gminę spośród innych.

Słabe strony – to konsekwencje ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań.

Tabela 1**Kwestia osób bezrobotnych**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– wzrost liczby mieszkańców z wykształceniem zawodowym / fachowców– tereny inwestycyjne– Profesjonalne kadry OPS– dobry dostęp do Internetu– dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa– położenie blisko rozwijających się ośrodków przemysłowych	<ul style="list-style-type: none">– bezrobocie wyższe niż w powiecie– występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia– roszczeniowość i bierność klientów OPS– mała ilość zakładów pracy, brak inwestycji– niski poziom gospodarczy powiatu– brak działań promujących gminę– niewykorzystany potencjał turystyczny (brak rozwoju agroturystyki)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">– wzrost aktywności zawodowej– możliwość finansowania działań ze środków UE– tworzenie i realizacje programów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną– działanie na rzecz pozyskania inwestorów (tereny specjalnej strefy ekonomicznej)– współpraca z innymi gminami tworzenie partnerstw	<ul style="list-style-type: none">– zjawisko wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych– konflikty i brak stabilizacji politycznej na arenie między narodowej– napływ taniej siły roboczej ze wschodu– migracja zarobkowa osób młodych i wykwalifikowanych zawodowo– praca w „szarej strefie”– wzrost patologii spowodowany różnorodnością środków uzależniających– wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej– konieczność wydatkowania dużych środków na ekologię i ochronę środowiska (obszar Natura 2000).– rozwarstwienie dochodów mieszkańców (frustracja)– starzenie się społeczeństwa gminy

Tabela 2
Kwestia rodzin dysfunkcyjnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – zaangażowanie pracowników OPS i innych instytucji w działalności na rzecz problematyki społecznej – różnorodność form wsparcia nowe programy osłonowe – poszukiwanie środków zewnętrznych na organizowanie pomocy – zatrudnienie asystenta rodziny – możliwość z korzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego (PCPR; Powiat; org. pozarządowa NIL). – wzrost aktywności obywatelskiej – objęcie pomocą w formie dożywiania wszystkich potrzebujących – powstanie przedszkola – dobre warunki do wypoczynku ekologia mało urbanizowany teren – duża liczba szkoleń dla kadr OPS w dziedzinie pracy z rodziną (przy współdzieleniu środków UE) 	<ul style="list-style-type: none"> – roszczeniowość i bierność klientów OPS – dziedziczenie negatywnych zachowań – duże obciążenie pracą pracowników OPS - dodanie nowych zadań – zbyt mało ofert ciekawego spędzenia czasu wolnego – niskie wynagrodzenie za pracę – rozpad więzi rodzinnych – opieszałość sądu w sprawach uregulowania sytuacji dzieci w rodzinie – brak rozwiązanych kwestii opieki nad dziećmi do lat 3 – brak punktu konsultacyjnego udzielającego porad (radca prawny, psycholog) – niewystarczająca baza wypoczynkowo - rekreacyjna
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych – tworzenie i realizowanie programów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną – współpraca sektora publicznego z pozarządowym – dobra współpraca z Policją – rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci w szkołach – współpraca z innymi gminami tworzenie partnerstw – rozwój inicjatyw rekreacyjnych – rozbudowania infrastruktura sportowa (sale gimnastyczne, boiska sportowe) 	<ul style="list-style-type: none"> – występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc, ubóstwo, niezaradność życiowa – osłabienie instytucji rodziny – wyjazd rodziców za pracą, brak dostatecznej opieki – brak perspektyw na własne mieszkanie – prace w „szarej strefie” – niskie wynagrodzenie za pracę – brak wiedzy mieszkańców na temat pomocy dla ofiar przemocy

Tabela 3
Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – bliska odległość do bazy leczenia odwykowego – organizowanie zajęć profilaktycznych w szkołach – zaangażowanie pracowników OPS i innych instytucji w pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom – możliwość korzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego (PCPR, Por. Psych. Ped. Kolbuszowa, Stowarzyszenie NIL). – wzrost poziomu aktywności obywatelskiej – dostęp do programów terapeutycznych – możliwość korzystania z bazy rekreacyjnej przy szkołach (sale gimnastyczne, boiska) 	<ul style="list-style-type: none"> – brak współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień – ograniczone fundusze na działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży – roszczeniowość i bierność ze strony osób uzależnionych – duże obciążenie pracą pracowników socjalnych ,brak czasu na pracę socjalną – zbyt mała oferta zagospodarowania czasu wolnego – brak ofert profilaktycznych skierowanych do osób dorosłych – brak punktu konsultacyjnego – brak grupy wsparcia dla osób uzależnionych – rozpad więzi rodzinnych – ograniczenie prawne, zbyt liberalne przepisy w rozwiązywaniu problemów uzależnień – opieszałość sądów w sprawach skierowania na leczenie odwykowe – brak miejsca odosobnienia dla sprawców przemocy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie programów profilaktycznych i integrujących społeczność lokalną (dla wszystkich grup wiekowych) – traktowanie uzależnienia w kategoriach problemu społecznego – moda na zdrowy styl życia – tworzenie koalicji podmiotów działających w sferze pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin, ścisła współpraca oraz koordynacja wspólnie podejmowanych działań – rozwój inicjatyw rekreacyjnych wszystkich grup wiekowych – rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych w szkołach i placówkach kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – niska efektywność i skuteczność działań na rzecz osób uzależnionych – negatywne nastawienie do osób i rodzin z problemem uzależnień – niechęć do podejmowania leczenia – duże zróżnicowanie uzależnień (powstawanie nowych; dopalacze, hazard, Internet, gry komputerowe, substancje energetyzujące itp. – niskie wynagrodzenie za pracę pogłębiające frustrację

Tabela 4
Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – profesjonalne kadry OPS zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych – nowe programy pomocowe dla osób niepełnosprawnych (w tym środki UE, PFRON) – dobra infrastruktura drogowa, – ekologia, spokój, bezpieczeństwo – dobry dostęp do Internetu – wykwalifikowana kadra do świadczenia usług opiekuńczych (podstawowych) – dobry dostęp do sal gimnastycznych i boisk szklonych 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczna baza rehabilitacyjna – brak dostępu do lekarzy specjalistów gerontologów – brak możliwości przeprowadzenia badań specjalistycznych – bariery architektoniczne, – słaba komunikacja publiczna – brak oferty pracy dla osób niepełnosprawnych, prace nisko opłacane – brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – niedostateczna oferta usług opiekuńczych – brak placówek zapewniających możliwość rehabilitacji i zarazem spędzania czasu (ŚDS, dzienny dom pobytu itp.) – brak punktu informacyjno-doradczego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych – likwidowanie barier architektonicznych – rozwój organizacji pozarządowych – propagowanie idei wolontariatu – programy profilaktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenia w dotacji z PFRON na tworzenie i utrzymanie liczby miejsc pracy dla niepełnosprawnych – brak działań upowszechniających problematykę niepełnosprawności – słaba współpraca między instytucjami a organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problematyką niepełnosprawności – słabo rozwinięta komunikacja publiczna

Tabela 5
Kwestia ludzi starszych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - zaangażowanie pracowników OPS w działalność na rzecz ludzi starszych - identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania (mocne przywiązanie) - dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa, - czyste środowisko ekologiczne - małe zurbanizowanie, - spokój bezpieczeństwo - dobry dostęp do Internetu - wykwalifikowana kadra do świadczenia usług opiekuńczych 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna uwaga dla problemów osób starszych (marginalizacja) - rozluźnienie więzi rodzinnych migracja i emigracja członków rodziny - brak dziennego domu pobytu - brak klubu seniora - brak wolontariatu - niedostateczna oferta usług opiekuńczych - brak ciekawej oferty spędzenia czasu wolnego - ograniczony dostęp do specjalistów brak gerontologa - słaby dojazd do Ośrodka Zdrowia (zbyt mało połączeń autobusowych) - brak dostępu do bezpłatnych porad prawnych, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie promocji zdrowia dla osób starszych - rozwój profilaktyki zdrowotnej - wspieranie działań mających na celu aktywne uczestnictwo w życiu społecznym - rozwój usług opiekuńczych - uważne podmiotowe traktowanie osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa gminy - niedostosowanie infrastruktury dla osób starszych - wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej dla osób starszych - zanik rodzin wielopokoleniowych (zamieszkałych wspólnie) - wykluczenie cyfrowe - brak poczucia bezpieczeństwa

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Majdan Królewski korzystano z szeregu informacji i opracowań, sprawozdań jakimi dysponują : Ośrodek Pomocy Społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, starostwo powiatowe, organizacje pozarządowe oraz instytucje współdziałające w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Ważne informacje uzyskano także w czasie rozmów z mieszkańcami gminy oraz z ankiety „Badanie potrzeb społecznych na terenie gminy”.

Analizując uzyskane informacje uznano, że problemami, dla których należy zintensyfikować działania są nadal :

- choroby, niepełnosprawność oraz problemy ludzi starszych
- dysfunkcje rodzin
- bezrobocie
- uzależnienia

VII. Cele strategiczne

7.1. Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb społecznych
2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
3. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej.
4. Informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
5. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służących ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.

7.2. Wsparcie osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywizacji

Cele szczegółowe:

1. Praca socjalna – na rzecz wzmocnienia poczucia własnej wartości i odzyskania wiary we własne możliwości
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych
3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin bezrobotnych

Kierunki działania

1. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, w zakresie pozyskania nawyku systematycznego poszukiwania pracy. Dążenie do udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy w formie gorącego posiłku dla dzieci.
3. Współdziałanie w programach realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej
4. Nawiązanie współpracy z instytucjami i organizacjami prowadzącymi projekty na rzecz aktywizacji osób biernych zawodowo
5. Negocjowanie kontraktów socjalnych określających zasady współdziałania będących podstawą pracy z bezrobotnym klientem OPS
6. Tworzenie partnerstw z innymi gminami na rzecz tworzenia i realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.
7. Działania promocyjne z zakresu programów i inicjatyw : aktywizujących , pomocowych

7.3. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych

Cele szczegółowe:

1. Wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzące do utrzymania dzieci w rodzinie
 - pomoc rodzicom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie lub wzmocnienie ich funkcji
 - zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i prawami
2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej
 - zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych zbliżonych do środowiska rodzinnego
 - reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka, odtwarzanie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej
3. Podjęcie systematycznych działań zmierzających do szeroko rozumianej integracji rodzin ze środowiskiem

- zainicjowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, osób i rodzin z uzależnieniami
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz wspólnych działań z rodzinami dysfunkcyjnymi (tworzenie partnerstw między gminami, imprezy integracyjne, sportowe, kulturowo-oświatowe)

Kierunki działania:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi polegająca m.in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej
 - z systemu pomocy społecznej
 - z systemu świadczeń rodzinnych.
3. Wsparcie rodzin przez asystenta rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych
4. Dożywanie dzieci w szkołach
5. Współpraca z jednostkami zapewniającymi opiekę dzieciom i młodzieży (między innymi z : Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Placówkami Oświatowymi, Wymiarom Sprawiedliwości, Zespołami Kuratorskiej Służby Sądowej, Policją , Placówkami Opiekuńczo – Wychowawczymi ,Rodzinami Zastępczymi)
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

7.4. Doskonalenie systemu profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

1. Wspólne oddziaływanie służb pomocowych w tym pracowników socjalnych, na rodziny dotknięte problemem alkoholowym i przemocy w rodzinie.
2. Rozszerzenie działań profilaktycznych
3. Poszerzenie form pomocy służącej radzeniu sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działania:

1. Zwiększenie oferty działań profilaktycznych skierowanych do osób dorosłych, propagowanie zdrowego stylu życia
2. Wdrożenie form profilaktyki alkoholowej skierowanej głównie dla dzieci i młodzieży
3. Ścisła współpraca z podmiotami działającymi na rzecz eliminacji uzależnień z życia rodziny
4. Aktywne działania w Zespole Interdyscyplinarnym działającym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie
5. Przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem
6. Pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych oraz współuzależnionych małżonków
7. Szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym.

7.5. Wsparcie osób chorych, niepełnosprawnych, starszych.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności
2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy
3. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych osobom niepełnosprawnym i starszym
4. Działania na rzecz poprawy dostępu do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych i starszych
5. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższymi
6. Aktywizacja osób z zaburzeniami psychicznymi

Kierunki działania

1. Stały monitoring potrzeb osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych i starszych oraz dążenie do ich zaspokajania.
2. Pomoc i utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
 - ułatwianie kontaktu z placówkami leczniczymi i rehabilitacyjnymi,
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia

- uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych,
 - rozwój oferty kulturalnej dla osób starszych,
 - szkolenia (zmniejszające skutki wykluczenia cyfrowego) z zakresu obsługi komputera, Internetu, komórki
 - poszukiwanie innych niż instytucjonalne, formy pomocy i opieki (wolontariat, pobudzanie więzi w środowisku lokalnym)
3. Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o charakterze pół stacjonarnym dla osób starszych.
 4. Rozwój działań na rzecz integracji społecznej osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych i starszych.
 5. Współdziałanie z PFRON, PCPR i organizacjami pozarządowymi dla skutecznego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

7.6. Podmioty odpowiedzialne za realizację strategii i jej monitoring.

Działanie opisane w dziale VII będą miały charakter ciągły w horyzoncie czasowym strategii. Głównym koordynatorem, podmiotem odpowiedzialnym i głównym jej wykonawcą jest Ośrodek Pomocy Społecznej i pracownicy w nim zatrudnieni przy współpracy z podmiotami wspierającymi: instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, pomocy rodzinie, osobom chorym, niepełnosprawnym w zakresie ich działań statutowych, do jakich zostały powołane (PUP, PCPR, PFRON, organizacje pozarządowe, gminy, starostwo powiatowe, media lokalne, służba zdrowia, placówki oświatowe, sądownictwo, kuratorzy, policja, szpitale.

Strategia będzie wdrażana na podstawie przewidywanych w niej kierunków działań przy współpracy instytucji współdziałających. Źródłem finansowania zadań wynikających w trakcie realizacji strategii będą środki OPS, środki pozyskane z zewnątrz na realizację zadań (zlecone), środki pozyskane przez instytucje i organizacje pozarządowe, fundusze strukturalne, sponsorów, inne podmioty pozyskane do współpracy.

Monitorowanie działań w ramach strategii będzie się odbywało na podstawie zebranych informacji o stanie realizacji wyznaczonych w niej kierunków działań. Rezultaty tych działań będą omawiane w okresach półrocznych przez pracowników OPS na podstawie dokumentacji podmiotów realizujących zadanie. Dane liczbowe będą zebrane w sprawozdaniach MRP i PS -03 w okresach półrocznych i rocznych. Wskaźniki liczbowe osiągnięcia celu będą obliczane na ich podstawie (liczba rodzin objęta wsparciem, ilość zawartych kontraktów socjalnych, ilość rodzin objęta pracą socjalną, ilość wniosków złożonych o dotacje, ilość napisanych i wdrożonych programów pomocowych, ilość dzieci i osób dorosłych objęta wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w tym także w formie dożywiania oraz inne wskaźniki powstałe w trakcie realizacji zadań wynikających ze strategii). Po każdym roku kalendarzowym rezultaty będą przedstawiane Radzie Gminy w Majdanie Królewskim wraz z oceną zasobów pomocy społecznej.

Strategia jest dokumentem otwartym i może w trakcie realizacji być modyfikowana i uzupełniana na wniosek instytucji i organizacji ją realizujących w szczególności w przypadku zmian przepisów prawnych.